

פ ר ט י - כ ל
 ישיבה נו/שכ"ז של הממשלה
 א' בתמוז תשכ"ז - 9.7.67

נכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר, א. אבן, י. אלון, ז. ארן, מ. בגין, י. בורג,
 מ. בנטוב, י. ברזילי, ח. גבתי, י. גלילי, מ. דיין, ז. ורהפטיג, י. ישעיהו,
 מ. כרמל, י. ספיר, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, ז. שרף, א. ששון.

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
 י. הרצוג - המנכ"ל של משרד ראש-הממשלה
 א. אבריאל - שגריר-ישראל ברומא (בסעיף 607ב')

סדר היום: 607. סקירות
 608. כללים בדבר שובם של תושבי הגדה-המערבית מירדן
 609. הודעות שרים על מדיניות הממשלה
 610. ארמון הנציב
 611. התקריות באזור תעלת-סואץ
 612. נסיעות שרים

607. סקירתראש הממשלה ל. אשכול:

אברך בשם כולכם את השר אבא אבן לשובו. ישבנו, חיכינו, ציפינו, והנה הוא בעצמו פה. נשמע עמסיו סקירה והערכה.

שר החוץ א. אבן:

מותר להדגיש כי זו היתה מערכה כבדה וסוערת מאוד. אני זוכר את המערכות ב-1947 ועל קבלת ישראל באו"ם ב-1949 והמערכה המדינית אחרי מיבצע-קדש ב-1956. המערכות הללו היו פחות מתוחות ודרמטיות מן המערכה הזאת אשר ריתקה את לב העולם והיו בה עליות ומורדות מסחררות. אין ספק כי ברית-המועצות, אשר יזמה את הכנס הזה, היתה משוכנעת כי אפשר לה להשיג את מבוקשה. כלומר הגדרת ישראל כתוקפנית, ומכל-מקום תביעה בלתי-מסוייגת לנסיגה לקווים הקודמים. לפי הנתונים שנסתמנו בפתיחת העצרת היתה רשאית להניח כי זה יושג. היא הסתמכה קודם-כל על התקדים של 1956, כאשר העצרת-כולה התאחדה בתביעת הפינוי. והרי אז מדובר היה בפנייה לישראל, בריטניה וצרפת, אשר כוחן המלוכד לא עלה אז על 8 קולות בעצרת, על-אחת-כמה-וכמה כאשר ישראל ניצבת לבדה ככתובת לתביעת הנסיגה הסובייטית. היא יכולה היתה גם להסתמך על הרכב העצרת ועל המשקל הרב הנודע למדינות הקרואות "בלתי-מזדהות", כלומר המדינות הבלתי-מזדהות עם ישראל - זוהי ההגדרה המדוייקת למושג הזה. היא יכולה היתה להסתמך גם על חולשתה של ארצות-הברית בעצרת, לעומת כוחה הבולם במועצת-הבטחון.

נוסף על הנתונים הללו מן העבר והרכב-העצרת, הסתמכה ברית-המועצות והיא עודנה מסתמכת על כוחה של הדוקטרינה הבינלאומית השלטת הגוזרת כיבוד גבולות בינלאומיים. והרי לא היה מקרה בתולדות האו"ם, לאחר שפרצו סכסוכים וקרבות, שכתוצאה מהם נשחטו גבולות. לא היה מקרה שבו או"ם לא נקט עמדה ברורה, אפילו בלי להגדיר מי אחראי ומי אשם, להחזיר קודם-כל את המצב לקדמותו.

ההופעה הראשונה של ברית-המועצות היתה מלאה בטחון עצמי. נעשה מאמץ להפוך את העצרת לוועידת-פיסגה ענקית, בה יופיע קוסיגין בלוויית פמליה גדולה של ראשי-ממשלות של כל המדינות הקומוניסטיות. ברית-המועצות עשתה מאמץ להכריח את כל מדינות-העולם, לשגר לעצרת ראשי-ממשלות ונשיאים. והפעולה הראשונה של ארצות-הברית היתה מכוונת לבלימת המאמץ הזה, לא לנפח את משקלה וכבודה של העצרת. קודם-כל הבהירה ארצות-הברית שהיא מסתייגת מעצם קיומה של העצרת, שהיא מפקפקת בערכה המשפטי, שאין דבר רחוק יותר מכוונתו של הנשיא מאשר להשתתף בעצרת ושאת דברו הוא ישמיע במחושב מחוץ לכתלי האו"ם, ודווקא ביום פתיחת הכנס. אמריקה הפעילה השפעה על מדינות אחרות, לא להיסחב לתכסיס הסובייטי המכוון לניפוח חשיבותו של הכנס. ג'ונסון התחנן בפני וילסון שלא לבוא לעצרת. לא היה קל לו כנראה להשפיע עליו לא לבוא, כי היה לו בן-ברית בג'ורג' בראון. נעשה הכל על-ידי ארצות-הברית להוריד את מתח הדריכות שליווה את הכנס הזה.

אף-על-פי-כן, באו ראשי-ממשלה רבים. כל הקומוניסטים, גם מאירופה - מאיטליה ומדניה. אולם אפשר לומר שהאמריקנים הצליחו לצמצם את התנופה הדרמטית הזאת ולא היו בעצרת זו אפילו יותר שרי-חוץ מהמקובל בעצרת רגילה, פרט לנהירתם של ראשי-ממשלה ושל שרי-חוץ של המדינות הנוגעות בדבר.

התהודה העולמית היתה עצומה. היו כל-מיני הערכות ואומדנים לגבי מספר המקשיבים לדיונים הללו. ביום הראשון, שהיה החגיגי והדרמטי-ביותר, מניחים כי 80 מיליון הקשיבו במישרין בארצות-הברית, ועוד 20 מיליון באירופה. ועד לשלב האחרון, היה המעמד הציבורי של העצרת הזאת בדעת-הקהל מודגש ביותר. קוסיגין בילה בארצות-הברית שבעה ימים. הוא פתח את העצרת בישיבה הראשונה. ארצות-הברית רשמה את עצמה להשתתפות בישיבה הראשונה. לאחר התייעצות אתנו היא החליטה להסתלק ממקומה הראשון ברשימה, וזה משני טעמים: קודם-כל לאפשר לנשיא-ארה"ב להשמיע את דברו באותו בוקר במקום אחר, והיא היתה סבורה, והסכמנו אתה, שמוטב שתהיה התמודדות בין ישראל ובין ברית-המועצות, "דוד מול גלית", המעצמה הגדולה הרומסת ברגל גסה את המדינה הקטנה - המחזה הזה יהיה יותר נוח בכיבוש דעת-הקהל מאשר להעמיד את הדו-קרב כמערכה בין ארצות-הברית ובין ברית-המועצות. והתכסיס הזה היה נכון. ביום הראשון הושמעו רק שני הנאומים הללו, ואמנם הדימוי הזה של דוד וגלית, של המעצמה הגדולה האכזרית מול המדינה הקטנה, התמונה הזאת היא אשר נסתמנה בהתמודדות הראשונה.

ג'יימס רימונד כתב שהתוצאות היו דומות לאותה התמודדות בין דוד וגלית. והמדינות הקטנות על-כל-פנים, שהן רוב מניינה ורוב בניינה של העצרת, כנראה נזדעזעו מן הפער הזה בין משקלם היחסי של המשתתפים. ולא עוד, אלא, כפי שהוסכם, המוקד המרכזי של דברי היה דווקא "אני מאשים את ברית-המועצות". כאשר פניתי אליו אישית - דבר שאיננו מקובל, - אמרתי: "אתה בא הנה לא משופט ולא כקטיגור, אלא כנאשם על הפרת השלום הבינלאומי באזורנו".

אחרי היום הראשון היה ברור לברית-המועצות, כי מאזן-הכוחות, על-כל-פנים העולמי-הציבורי, הוא אחר מכפי שהיא חשבה. ככל שהתפתח הוויכוח שבראשיתו היה כולו רשימת נאומים אנטי-ישראליים - נוכחה בזאת יותר. תחילה ידידינו שתקו ואויבינו השמיעו דברים ברציפות מדהימה, תוך ידיעה שהשמצת ישראל והוצאת דיבתה רעה מתנהלת באוזני העולם-כולו. אינני סבור

שבתולדות העם היהודי היה מאמץ כזה להעמיד את עמנו ליד עמוד-הקלון לעיני ציבור עולמי, המוני, כה רב.

אם כי סבלנו מאוד בשלב הראשון מהצפיפות הזאת של נאומים ערביים, הרי דעת-הקהל התבטאה רוב הזמן וברוב המקומות לטובתנו. התברר לברית-המועצות שהיא תצטרך לוותר לפחות על דברי-איום, אם היא רוצה שהחלטה תתקבל. היא החליטה להעביר לקבוצת מדינות אחרות, ובראשן יוגוסלביה, את המלאכה של גיבוש הצעה שתתרכז בתביעת המיבצע של נסיגת ישראל, מבלי לעמוד על הגינוי. אגב, החלטה זו לא היתה פשוטה לברית-המועצות. ברור שאם מוותרים על הגדרת הכיבושים של ישראל ככיבושי-תוקפנות, הרי פותחת ההצדקה לדרישת חיסולם של הכיבושים האלה.

אמנם בשלב האחרון היא חזרה בה והעמידה למבחן-ההצבעה את ההגדרה שישראל היא תוקפנית. אינני מבין עד היום את התבונה התכסיסית, להזמין את העולם לומר שישראל איננה תוקפנית. ייתכן שהלחץ הערבי הכריח אותה להעמיד להצבעה את ההצעה, ואולי גם היוקרה הפנימית שלה שנפגעה פגיעה קשה על-ידי התבוסה הצבאית של ירדניה. התכסיס הסובייטי-הערבי היה מיועד להרכיב חזית ערבית-מוסלמית-קומוניסטית-אפריקאנית. אולם התברר, כי בלי הצטרפות כלשהי של הגוש הלטיני והפרנקופוני האפריקני, לא יהיה קל לה להבטיח את הנצחון.

בישיבתנו הראשונה קיבלנו תכנית שהצעתי ושהתבססה בעיקר על שני מוקדים. לפי הערכתי היה הגוש הלטיני מיועד למלא תפקיד מכריע לא פחות מזה שמילאה הקבוצה הלאטינית ב-1947. שהרי זה היה הכוח הבלתי-מוגדר, הנזיל, הגמיש העיקרי. וכן ברור היה שבלי שאפריקנים רבים יצביעו אתנו ורבים אחרים יימנעו, לא נוכל להבטיח את בלימת התנופה הסובייטית. חלום-הבלהות אשר ליווה אותנו כל ימי המערכה, היה סיכוי ההימנעויות. קשה היה להעלות על הדעת

ששלושים עד ארבעים מדינות תצבענה נגד תביעה פשוטה, מנומסת, שקטה לישראל, לסגת לגבולות. ההנחה היתה שיהיו הרבה מצביעים בעד ושרוב האוהדים יימנעו, כי להביא את העולם לידי הצבעה שתכיר למעשה בהחזקת שטחים מעבר למה שהיה, היה בניגוד לתודעה שהשתרשה באו"ם במשך שנים רבות. קשה היה להביא את המדינות הלטיניות לידי דבר כזה. זה נראה לי כתפקיד מפרך לרגל התסביכים והדוקטרינות והרגישות של בעיית הגבולות בתוך ההדרגה המשפטית אשר במדיניות ובדיפלומטיה של הגוש הלטיני.

אולם גם בשיחות הראשונות עם ממשלת-ארה"ב הסכמנו, שלפי הצלחתנו או משלוננו בגוש הזה, תיחתך המערכה. ביום הראשון נפגשתי עם הגוש כולו. הוא מונה עכשיו 23 חברים, לא 20, כפי שהיינו רגילים במשך שנים. נתווספו לגוש הזה שלוש מדינות דוברות-אנגלית: ברמודה, ג'מייקה וטרינידד. איש-טרינידד היה היושב-ראש התורן של הגוש. הללו מכניסים לתוך האווירה הלטינית הריטורית איזה מן משב-רוח מצנן שמקורו ב"סקול אוף אקונומיק" של לונדון ובגישה האנגלית הפרגמטית. אולם היה ברור שרצונם של חברי הגוש ההוא היה, להגיע לידי עמידה מלוכדת.

את השלבים הראשונים האלה, כלומר העמדת הדו-קרב בין ישראל וברית-המועצות וגם ההחלטה להסתער על הגושים הלטיניים והאפריקניים, ההכרעות האלו נתקבלו בשותפות עם ארצות-הברית. אולם בשלב זה אומר משהו על הופעתה של ארצות-הברית בעצרת הזאת, שיש בה חידוש מהפכני לעומת כל הופעה קודמת, לרבות ההופעה ב-1947. אילו ב-1947 גייסה ארצות-הברית קולות ולחצה לחצים, כפי שעשתה הפעם, לא היינו עוברים אותם לילות של מתיחות ועצבנות. העמדה האמריקנית נקבעה בהופעתו של ג'ונסון, שאמר בטלביזיה באותו בוקר, כי נסיגה למצב הקודם פירושה הזמנת חידוש הקרבות ושצריך לבנות מזרח-תיכון חדש. הדברים קיבלו יתר-פירוט בשיחתי הראשונה עם ראסק, שהתגייס ככוח לוחץ מאחורי הפרגוד כל ימי העצרת. הוא לא הופיע אף פעם אחת בבניין האו"ם. אבל הוא ישב בבית-המלון שלו והזמין אליו אחד-אחר את ראשי כל הנציגויות והם עברו בפניו בסך, כבני-מרון,

והוא השמיע באוזניהם דברים אחדים, דברים אחדים, שעיקרם: אי-אפשר להאשים את ישראל בתוקפנות; היפוכו של דבר הוא הנכון: היא גילתה דווקא סבלנות והתאפקות ומיצתה את כל האפשרויות של מניעת ההתלקחות. שנית: ארצות-הברית לא תוכל לייעץ לישראל לסגת בלי התקדמות לשלום. באשר פעם, לפני עשר שנים יעצו לישראל לסגת, והנה מה קרה! לפני היה פחות צנוע. לא תמיד אמר "אנחנו יעצנו", הוא אמר "קודמינו יעצו". היה בזה איזה רמז לממשל הרפובליקני. על-כל-פנים שמענו את הדברים הללו מפי כל אלה שדיבר אתם. הקו היה: ממשלת-ארה"ב לא תוכל לייעץ לישראל לעשות את הדבר הזה, באשר העצה הזאת היא עצה לחידוש המלחמה, אולם הפעם לא כעבור עשר שנים, אלא אולי כעבור כמה חודשים.

על מעגל הקו המאוחד הזה נוצר גם שיתוף תכסיסי שהתבטא בפגישות יום-יומיות משותפות של שתי המשלחות. ובשלושת הימים האחרונים ישבנו יחד אתם אצלם, שהרי מערך-התקשורת שלהם הוא יותר יעיל מזה שלנו. חולקו תפקידים, למשל שאנחנו נדבר עם דהומיי והם ידברו עם הונדורס. אמריקה אינה נחשבת באיזה מקומות כמכובדת ואולי ישראל תוכל לפעול שם. השילוב התכסיסי היה מוחלט. אמנם היו גם במהלך הזה עליות ומורדות. אחרי הצווים והחקיקה בעניין ירושלים חלה הרפייה ניכרת של פעולתם. העיתוי הזה תפס את הנשיא בשעה מיוחדת. לאחר ששבעה נציגים לטיניים גילו הססנות, הצעתי באמצעות מר גולדברג שהנשיא יטלפן אישית לכמה נשיאים ויעמיד את העניין על בטחון ההמיספירה, על הצורך למנוע חדירת ברית-המועצות ליבשת וכיבוש האו"ם על-ידי ברית-המועצות. קוסיגין עשה כאן לדעתי שגיאה גסה ובלתי מובנת, שנסע מניו-יורק להבנה. כשפתחתי את העתון באותו בוקר קודר, אורו עיני. מיד התקשרתי עם ונצואלה וקולומביה וכו'. מה קורה כאן? יש כאן כאילו כיבוש רצוף, מדרדר. אחרי המזרח-התיכון תבוא היבשת ההיא והאו"ם כמנגנון, כמכשיר, המיועדים לכיבוש על-ידי ברית-המועצות. הצעתי כאמור שהנשיא ג'ונסון יתקשר אישית עם הנשיאים ההם. הוא קיבל את הצעתי, נאחז בתכסיס זה והתחיל לטלפן ישירות לנשיא הונדורס, קורדה וכו'. הם הרימו את השפורפרת, התעלפו, כרעו אפיים ארצה כאשר שמעו את קול הנשיא עצמו מדבר. והנה, באותה שעה

שהוא דיבר עם אלה, כאשר הוא עסק בכיבוש החזית הקתולית, הוא הופתע על-ידי פירסום הצווים בעניין ירושלים.

יומיים-שלושה היו לנו ימים גרועים מאוד. ביום ד' לפני ההצבעה עשינו את מנין הקולות. ההנחה היתה שלהצעה היוגוסלבית יהיו אולי 80-84 קולות. ראסק אמר שלרגל אי-הבנה זו, לרגל המשמעות של התחיקה והצווים נעשו 30 קולות פלסתר וקשה יהיה לכבוש אותם לצדנו. ואז אמרו: אבל עכשיו יש לנו גם קלף לחסוך זמן. ההתרגשות הזאת תדעך. ההתרגשות הזאת היא מאוד מופשטת, עיונית, היא איננה נוגעת לבני-אדם. אני סבור שפגע בנו יותר המסע העולמי על מצב הערבים אצלנו, התמונות בטלביזיה ובעתונות, שהרי זהו דבר אנושי, בעוד שירושלים זה עניין קצת פילוסופי מופשט. אולם, אילו נערכה ההצבעה ביום ד' לפני ההצבעה, היינו נופלים בנופלים. העמדנו נואמים ארוכי-נשימה, ודווקא בגוש הלטיני ישנם הרבה כאלה. אמרנו להם: הנקודה הזאת לא לובנה די צורכה, צריך להסביר את הרקע היורדי הסבר מקיף ומפורט. הם קמו וסלסלו לשונם שעות ממושכות. באותה שעה דחקו ולחצו הקומוניסטים והערבים על הצבעה מיידית. כינסו אותנו לשיבות-לילה. אני מניח שעברתם על השלבים התכסיסיים הגורליים.

קודם-כל אומר משהו על דעת-הקהל. כעבור יומיים-שלושה - למעשה כל הזמן - התחילו לזרום אלינו ואלו מיברקים ומכתבים לאלפים, עכשיו לרבבות. נאום-הפתיחה שלי נמכר ב-150 אלף אכסמפלרים. ההכנסות היו מיועדות לקרן-החירום. גם תקליט-הנאום נמכר בכמה רבבות. המעניין הוא, שהפעם, שלא כבשנת 1956, קרוב ל-75% מהפונים אלינו בדברי עידוד וברכה, הם לא-יהודים. דברי-העידוד באו מכל-מיני פינות נידחות. הזרם הזה של עידוד בדעת-הקהל האמריקנית מורכב משלושה גורמים. קודם-כל הגורם הדתי, והוא ציטט פסוקים ומאמרי-חז"ל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

גויים?

שר החוץ א. אבן:

כן. הם דיברו על פעמי-משיח.

ויש דבר חדש. יש כל-מיני גורמים שנפגעו על-ידי ברית-המועצות: אסטונים, פולנים, לטבים. הם נתנו כל-מיני עצות: "זכור אשר עשה לך עמלק", ומדוע הסובייטים אינם נסוגים מפה ומשם? אמנם מדינה גדולה מוקיעה בשער בת-רבים את המפלצת הזאת של המעצמה הכובשת האכזרית - חבל שמדינות אחרות ממלאות את פיהן מים.

אני רוצה לציין, כי פרט לנאומי ונאום אחד של נציג ניו-זילנד, שום נואם, לרבות נציג-ארה"ב, לא התרכז בהתקפה כלשהי על ברית-המועצות. היא יצאה כאילו נקיה מן המסע הזה. אמנם הבית-הלבן דירבן אותי ו"הסית" אותי מדי יום ביומו, כמה חשוב לעשות את הדבר הזה, אבל, בנאומי של הנציג האמריקני לא הופיע הגורם הסובייטי.

הזכרתי שהעידוד הגיע אלינו משלושה גורמים: הגישה הרוחנית הזאת, התעוררות בעיקר מן הדרום ומן המערב, ומכל-מיני מדינות אירופיות, הזרם הזה של האנטי-קומוניזם בארצות-הברית, שסוף-סוף בא על סיפוקו אחרי האשליות של הפסקת המלחמה-הקרה כביכול. הגורם השלישי והמרכזי היה: ישראל נאבקת על קיומה ועל בטחונה. וכאן העצה היתה אחידה: אל תזוזו. DON'T MOVE, החזיקו מעמד, זכרו מה שקרה לפני עשר שנים, אל תחזרו על הנסיון הזה. דברים כאלה נכתבו גם על-ידי פשוטי-עם וגם על-ידי כמה מנכבדי-העדה. ביום צאתי היתה

לי הופעה סגורה אצל COUNCIL OF FOREIGN RELATIONS, שם ישבו מדינאים ותיקים, כמו מק-לויר, דין ואחרים. ושם נשמעו דברים דומים. היה ברור כי הקו הזה, לא להחזיר את השעון אחורנית, אלא לקדם את האזור לקראת עתיד חדש, נשתרש מאוד בתודעה הלאומית, גם של ארצות-הברית וגם של מדינות-העולם.

עובדה היא, שההסברה שלנו, ההשתקפות שלנו כלפי חוץ היתה מוצלחת ביותר. במה דברים אמורים? אני רוצה לדייק בקשר לדיונים על ההסברה. ככל שמדובר על הסברת התגוננותנו, צדקת המלחמה והתביעה לא לחזור למצב הקודם - התמיכה בנו היתה עולמית, עמוקה, לוחטת. רק בעניין אחד נעצר הגל הזה של האהדה: כאשר התחילו להתפשט בעולם גירסות על מצבם של הערבים אצלנו. מוקד ההסברה בחוץ-לארץ עבר למעשה מחוץ-לארץ לישראל. אין שום עתון ושום תחנת-טלביזיה בעולם מתעניינים עכשיו בדבריו של דובר השגרירות של ישראל במדינה כלשהי, כפי שהם בדרך-כלל היו צריכים להתעניין, שהרי כאן יושב איש-העתון ואיש-הטלביזיה N.B.C., C.B.S. וההסתמכות היא על הדברים הנאמרים פה והנמסרים איפא, הם מרותקים לכאן, כאן הכל נעשה והכל מצטלם, הארץ הפכה למוקד של הסברה בעתונות ובטלביזיה הבינלאומית. על-כן באו התחנונים מידידים בעיצומו של המאבק, לעשות משהו כדי לתקן את הדמות של המדינה המגרשת את התושבים הערביים והיוצרת בעיית-פליטים חדשה. אני סבור שלרגל כמה הבהרות והחלטות של הממשלה, עלה בידינו במידה מסויימת לאזן גם את ההשפעה השלילית של ההסברה ההיא.

אולם לא היה רגע שבו העמדה היסודית שלנו על הצורך להשיג שלום ולא לחזור למצב הקיים, לא היה רגע שהעמדה הזאת לא נתקבלה ברעת-הקהל. ולא היה מישור שסבר שאחרי מלחמה כזאת צריכה ישראל לחזור לקדמותה מבחינת המיבנה שלה ומבחינת היחסים בינה ובין שכניה. התביעה שלנו נשמעה באהדה, כלומר אין נסיגה משטחים מבלי שהערבים יסוגו מלוחמה, מאיבה, מאי-הכרה בישראל.

למרות האווירה האוהדת בעולם והמאמץ האמריקאי לבלום את התנופה הסובייטית, היה ברור שאין אפשרות לבלום את היוזמות הפרלמנטריות של הערבים והסובייטים והיוגוסלבים, מבלי שתתלכד איזו-שהיא חזית ושחעמיד הצעה משלה, ועל-ידי העמדת הצעתה תתחייב להכשיל את היוזמה הערבית. נעשו שני מאמצים בכיוון זה, שאחד התפורר מהר וחסך אותנו מוודאות של כשלון. היה זה הנסיון האירופי. נציג-דנמרק קיבל על עצמו את היוזמה, בהשראה אמריקאית, יחד עם קנדה לגבש איזו הצעה מאוזנת אשר תקשור כל נסיגה בביטול האיבה והמלחמה. החזית לא היתה אחידה. היו בה כמה גורמים חלשים וכמה גורמים יותר תקיפים. התקיפה ביותר היתה הולנד, אשר שר-החוץ שלה הגיע באמצע המערכה וחישל מאוד איתנותו של הגוש. היתה הופעה איטלקית יפה במשך כל העצרת, החל מנאומו של ראש-הממשלה מורו וכלה בהצבעתם אל אנשי-המשלחת. מורו היה הראשון שהביע באופן נמרץ ביותר את ההסתייגות מהרעיון הזה של נסיגה, עד-כדי-כך שציטטתי אותו כמה פעמים. לקראת סוף המערכה ביקש אותי שר-החוץ פאנפאני לא לצטט אותו כל-כך הרבה. יש קשיים שהוא נתקל בהם ברומא. הקומוניסטים עוררו את שאלת הזדהותה הבלתי-מסוייגת של איטליה עם ישראל.

אבל היו כמה נקודות-חולשה בקבוצה האירופית. החלשה שבכל נקודות-החולשה היתה בריטניה. פעם ישבה קבוצת שרי-חוץ וראשי-משלחות בביתו של הנציג ההולנדי, של שר-החוץ ההולנדי - קנדה, איטליה, בלגיה, אוסטריה, ניו-זילנד, וישב לורד קרדון כאילו כפאו שד מעצם הקואליציה של המערב אתנו. ידוע הפרק המיוחד של הופעת ג'ורג' בראון בעצרת. אמרתי ללורד קרדון: השר שלך דיבר למקומות הקדושים בעצרת. אמרתי ללורד קרדון: השר שלך דיבר על דאגה למקומות הקדושים, והדאגה היתה לנפט ולתעלה. HE SPOKE THE HOLY PLACES, I THINK HE MEANT OILY PLACES.

שר הסעד י. בורג:

שמן משחת קודש...

ראש הממשלה ל. אשכול:

שמן זית!

שר החוץ א. אבן:

העניין התחיל עם בראון בהודעה שקיבלתי לפני שיצאתי, שהוא כותב נאום והוא מאוד רוצה שאשתף אתו פעולה בניסוח הנאום, שניפגש באיזה מקום נידח בכפר ונטכס עצה. אחרי-כן, כשהגיע לארצות-הברית, לא רק שלא נפגשנו, אלא ברח והתחמק ודאג שלא ניפגש לפני הנאום. הוא ברח והתחמק גם מארצות-הברית. מר גולדברג ביקש להיפגש אתו לפני הנאום, וזה לא הצליח. למחרת הוא הופיע. אולי זה עניין סמלי מבחינה ויזואלית, והנה נילווח אליו סיר הראלד ביילי כיועץ מיוחד. הוא עוד חי וקיים, ורישומי-חיותו מורגשים לנו. בראון השמיע מה שהשמיע על ירושלים. הדברים צרמו במיוחד לאחר שקדמו לנאומו נאומים רבים שכולם דיברו על ירושלים. רק במסגרת של דאגה למקומות הקדושים. כך דיבר למשל נציג איטליה, מורו, כך דיברו כמובן הסקנדינבים, כך דיבר אפילו קוב דה-מירווייל. הראשון "הצדיק החסיד" שדאג לירושלים-כולה היה ג'ורג' בראון. היו שתי שיחות אתו, באחת מהן השתתפה גם גולדה מאיר, השיחה הזאת לא היתה שיחה, כי אם מונולוג. השיחה התקיימה בערב. ודי לחכם ברמז: אי-אפשר היה גם שלא להבין מה שהוא אומר וגם להשמיע דבר, הוא היה משתולל לאחר ששטה, ככתוב: "מאחרי בנשף יין ידליקם". כל מי שניגש אליו, התחיל לנשקו ולחבקו. זה היה מחזה מחריד, כאשר הגיע אליו קוב דה-מירווייל והוא התחיל לנשק ולחבק אותו.

למחרת היתה אתו שיחה רשמית יותר. אז היה כבר מצונן, כי הופיעו העתונים האנגלים עם הכותרות הגדולות: שוב קו של בראון. התברר שמתלקחת סערה. ואז הבטיח אלף הבטחות, שבכל-זאת הוא יצביע נגד נסיגה-ללא-תנאי, שהוא לא התכוון להציע חלוקת ירושלים, אלא רק סטטוס-קוו. הוא אמר: הרי אתם יושבים בירושלים, אינכם זקוקים להפגנות. היתה נסיגה מסויימת מן העמדה שהביע בנאום, וזה היה תחת הלחץ הכפול של זעם אמריקה וכעס ציבורי-פרלמנטרי באנגליה.

אף-על-פי-כן, הקבוצה האירופית הזאת מעולם לא המריאה רחוק. היה ברור שלכל-היותר היא תנתק אולי חמישה-עשר קולות מן ההצעה היוגוסלבית ושהמשקל של הצעתה לא יהיה רב. ביום אחד קיבלו נציגי נורבגיה ודניה הוראות מקופנהאגן ומאוסלו, לא ליזום הצעה כלשהי, מותר להצביע, אבל לא ליזום. כל היוזמה הזאת התחילה להתפורר, עד-כדי-כך ששר-החוץ של הולנד טילפן אלי שהעניין מתמוטט ושהשטח יהיה פנוי ליוזמה היוגוסלבית. והוא אמר: "אני מוכן, אם אתה רוצה, להציע הצעה אחרת בשם הולנד בלבד. אם הדבר חיוני לכם, אני אעשה זאת", הערכתי מאוד את היוזמה שלו, אבל ברור היה לי שזה לא היה פותר שום שאלה. היינו צריכים ביוזמה שתנתק לפחות עשרים-וחמישה קולות מההצעה היוגוסלבית.

על רקע זה חזר ראסק לניו-יורק. בפגישה אתו ועם מר גולדברג החלטנו לעשות מאמץ עם הלטינים, לאחר שהיו הופעות מאוד נמרצות של שרי-החוץ של בראזיל וארגנטינה, ולראות אם הלטינים יכולים כאן למלא תפקיד בינלאומי, דיפלומטי, מלוכד. על רקע זה התכנסו. יומיים עמדה ההצעה היוגוסלבית בודדת על סדר-היום, ונציגי המדינות הלטיניות, התלבטו, פירפרו בדעות שונות ומנוגדות. יש שם מדינות שבהן יש יותר ערבים מאשר יהודים. הנציג של הוותיקן ריחף מסביב לחדר-ההתייעצויות של הקבוצה הלטינית. אולם היתה מובטחת לנו בשלב הראשון תמיכת שתי המדינות המרכזיות, בראזיל אשר עמידתה היתה איתנה

ועקבית ונמרצת, וגם ארגנטינה, הדואגת מאוד להופיע הופעה כאילו מתקררת, דווקא מפני שאינה ממשלה מתקדמת. מכסיקו היתה קשה מאוד, היא היתה הקשה ביותר. היא רצתה לתבוע את הנסיגה. עלו על דעתם כל-מיני זכרונות מימי-קדם, על תפיסת קליפורניה ועל תפיסת טכסס וכל-מיני מעשי-כיבושים ושווד שערכה ארצות-הברית ביבשת. כל אלה שיצביעו נגד תביעה לפינויים של שטחים, צריכים להתגבר על התסביכים הלאומיים העמוקים המושרשים ביותר.

לשם-כך נתגייס ג'ונסון והתקשר עם נשיא-מכסיקו, דיאה-סורטוס, וכמה נשיאים אחרים. יום אחד מסרתי למר גולדברג שנודע לנו מהקבוצה הפרנקופונית שגרומיקו יושב ומזמין נציגים עד 12.00 בלילה. IF THAT IS THAT THEY WANT, THEY WILL HAVE IT. הם רוצים התמודדות על רקע בין-גושי, אנחנו נערוך את ההתמודדות כאן. יומיים לפני הסיום אמר לי מר גולדברג: THE STEAM-ROAD IS GOING TO WORK. YOU MIGHT GET HERE AND WE MIGHT GET THERE. השאירו לנו לטפל במאנילה, בבאנגקוק ובכמה מקומות דומים, ואתם, ישראל, תתרכזו בעיקר באמריקה-הלטינית. שם דווקא פנייה ישראלית היא חשובה יותר מאשר פניית ארצות-הברית, אתם לא כבשתם את קליפורניה ואת טכסאס, וכן עשו משהו כדי להבטיח שהגוש הפרנקופוני-האפריקני לא יעבור לתומכים בנסיגה.

יום אחד נראו סיכויינו כאבודים, אחרי-כן נשחנו כאשר הלטינים הציעו את הצעתם. היתה הצעה שהלטינים אמנם יציעו את הצעתם, אבל שלא כולם יצביעו נגד ההצעה היוגוסלבית. רצו לבקש שכל 23 המדינות של גוש אמריקה-הלטינית יצביעו נגד ההצעה היוגוסלבית.

נתחדשה הסכנה כאשר נכנסה במלוא-הקיטור למאבק מדינה שמעולם לא גילתה פעילות מיוחדת באו"ם, והיא צרפת. לאחר שהגיע קוסיגין לפאריס, נאמר לנציגינו שצרפת שינתה את דעתה. קוב-דה-מירווייל שלח לי שדר ובו דיבר על הימנעות צרפת לאורך כל הקו. צרפת אמרה שאינה גורסת את הכנס הזה,

מגילת-או"ם קובעת שאם יש תפקיד לאו"ם, זה התפקיד של מועצת-הבטחון. ובמועצת-הבטחון יש הארבעה ולכן אל לעצרת בכלל לתקוע את האף בעניין זה.

אבל כאשר הגיע קוסיגין לפאריס, כבר מודאג כנראה מסיכוי משלון, השיג תמיכתו של דה-גול בהצעה היוגוסלבית. לא דובר רק בתמיכת צרפת בהצעה. נשלחו הוראות למשלחת-צרפת לעשות נפשות, לגייס קולות, על-מנת להבטיח את הנצחון הצרפתי-הסובייטי נגד "כוחות-החושך", כלומר נגד ארצות-הברית. ההצטרפות הזאת של צרפת להצעה היוגוסלבית גרמה להחרפת המשבר ביחסים שבין אמריקה לצרפת. זה הגביר את ההכרה האמריקאית שאמריקה אינה יכולה להשלים עם מפלה באו"ם. ראסק אמר שהנשיא הביע תמיהה גדולה על-כך ששתי המדינות שאינן משלמות אפילו דמי-חברות רוצות להשתלט.

THE TWO NON PAYING MEMBERS WANT TO TAKE THE JOINT OVER.

ד"ר מ. בגין :

זוהי לשון טכסאס.

שר החוץ א. אבן :

נתגלה כל הפרדוקס, שאמריקה מקיימת איזה "גולם" של או"ם על-חשבונה, על-מנת שה"גולם" הזה ייהפך לה לרועץ. זה היה מחזה מאוד חמור.

היתה לי שיחה עם סידו. כאשר נודע הדבר הזה אמרתי לו שאני מבקש רק למסור לנשיאו ולשר-החוץ עניין אחד. כאן מדובר על צרפת, ישראל ואו"ם, שממשלת-צרפת תדע שזה שתים-עשרה שנה מקיימת ישראל בידי נציגיה באו"ם הוראת-קבע, שכל אימת שמדובר בעניין חיוני לצרפת, ישראל תומכת בצרפת,

ובהתאם לקו זה תמכנו בה תמיכה בלתי-מסוייגת, כאשר ענייניה נפגעו באו"ם, כגון מארוקו, תוניס, אלג'יר. לפעמים ישראל וצרפת היו בקרב שש המדינות שהצביעו נגד מתוך 90, כאשר צרפת טענה למשל לשיפוט פנימי וכו', ואז אנחנו תמכנו בה. עד היום מזכירים לנו בצפון-אפריקה את הדבר הזה. גם עזרנו לה וגם נפגענו. ויש אולי ענין נוסף על הענין לגופו: יש דבר ששמו 'FIDE'LITE' נאמנות? ויש מאמר של דה גול בכרך השני לזכרונותיו: LA FIDELITE EST LA CONDITION DE GRANDEUR. הנאמנות היא אחת מתנאי הגדולה, אם זה קיים או אינו קיים. דווקא פה בזירת השותפות שלנו אתם כך מתנהגים? טוב, האיש הזה הוא איש קר מזג, אבל הוא יעביר לדה גול בנאמנות את אשר אמרתי. טענתי שהוא לא רק מצביע ונואם אלא גם מתנפל על נציגים פרנקופוניים באפריקה. אמר: לא; הואיל והם מתעניינים במה שאנחנו אומרים, אנחנו מסבירים את עמדתנו, אין אנחנו לוחצים עליהם. אפשר היה לראות באופן חזותי כיצד הלך מנציג ניג'ר לנציג גבון וממנו לנציג וולטה עילית. אחד מאנשינו שעבר במסדרון קלט אפילו כמה דברים שהוא אמר. הוא אמר לאושר, שר החוץ של חוף שנהב: אכן אומר שאנחנו לוחצים עליכם, אין אנחנו לוחצים עליכם, אנחנו רק מסבירים את עמדתנו. והללו, ארבע עשרה מדינות חברות הגוש, שגם להן יש מסורת של פעולה משותפת ויש להן מסגרת ארגונית בשם "אוקס", אמרו: זו הפעם הראשונה שאנחנו קרועים ושסועים בין הידידים ובין ה"בוס". צרפת, שהיא בכל זאת מספקת להן רוב התקציבים ואמצעי הפיתוח. ועד היום הפקידות ברוב המדינות ההן היא עדיין פקידות צרפתית.

היה אחד שנשבע לנו אמונים וגם קיים, והוא שר החוץ של דהומיי זינסו, שהיה בארץ לפני שנה ושהוא קיבל על עצמו ללכד את החזית ולמנוע את ההתדרדרות. יש לו יועץ יהודי מוכשר מאד. הוא נשבע לנו אמונים וכן נציג חוף השנהב, אם כי בשלב האחרון נתערערה גם עמדתו של שר החוץ של חוף השנהב, אופר גוואנדה. הוא שזה בפריז והיו דברים בינו ובין דה גול. ברגע מסויים היה ברור שיש סכנה - לא שינהו אחרי היזמה היוגוסלבית, אלא דבר מאד מסוכן שיזם שר החוץ של חוף השנהב; הוא הציע מספר תיקונים להצעה היוגוסלבית. היה חשש שאם

התיקונים האלה יתקבלו, יעברו כל ארבעה עשר הקולות להצביע בעד ההצעה היוגוסלבית. התיקונים האלה היו תיקונים של מה בכך, להשמיט פה מלה ולהכניס שם פסיק. אבל היה תיקון אחד, גם כן דבר של מה בכך, אבל בעיני הערבים והיוגוסלבים היתה לתיקון הזה משמעות מיוחדת. ההצעה היוגוסלבית אומרת:

"CALLS UPON ISRAEL TO WITHDRAW IMMEDIATELY FROM"

הללו הציעו להשמיט את המלה IMMEDIATELY. לדעתי זה לא היה מעלה ולא מוריד, כי שום דבר אחר לא נאמר בהחלטה. לא נאמר "TO WITHDRAW AND CALLS UPON THE ARABS TO MAKE PEACE".

לא נוצרה חוליה להתבסס על ההחלטה כדי לא לסגת.

יום אחד חכינו. היינו במצב משונה, שרק הערבים היו מסוגלים להציל אותנו על ידי זה שיסרבו לקבל את השמטת המלה IMMEDIATELY. והם באמת עשו זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כי הערבים יודעים מה זה "בוקרה".

שר החוץ א. אבן:

כאשר נפגשנו שוב עם אנשי הגוש הפרנקופוני הם התנצלו על שהסתבכו בקנוניה הזאת. אבל שר החוץ של חוף השנהב אמר: יש לי תקווה שהם לא יקבלו את התיקון הזה ואז לא ניכנס אתם בשום עיסקה. בבוקר, כאשר נתכנסו הבלתי מזדהים, הם סרבו לקבל את השמטת המלה "IMMEDIATELY" הם אמרו: אלמלא הופיעה המלה הזאת לכתחלה, אפשר היה להסכים לכך שלא תופיע, אבל שתהיה כותרת בעתונות, שהיתה פנייה על פינוי לאלתר והסכמנו שלא יהיה כתוב "לאלתר", זה לא יתכן. ביחוד רגשו הנציגים המצרי והסורי. הם אמרו: לכם קל להסכים לכך, הם

אינם יושבים אצלכם ביוגוסלביה ובהודו, הם יושבים על אדמתנו. איך נוכל לוותר על המלה הזאת? ואז חל מפנה, אם כי לא שלם. שני נציגים של הגוש הפרנקופוני, הנציגים של חוף השנהב ודהומיי, אמרו לי (ואני מאמין להם), שאם אומר להם כי הצלחתנו בהצבעה תלויה בהם, יעברו מהמנעות להצבעה נגד, אפילו נגד ההוראות של הממשלה שלהם. לא יכולנו לומר להם בלב שלם, שהתוצאה תלויה בהם.

הצלחה גדולה יותר היתה לנו באפריקה האנגלופונית. יש כמה מדינות מגוש זה שהסכימו מיד להצביע נגד ההצעה היוגוסלבית. ביניהן היו גם שלש המדינות מאלאווי, בוטסואנה ולתמהוני גם גאנה. הוא אמר כל הזמן שהוא יצביע נגד, אף על פי שמעולם לא הכנסתי אותו לרשימת המצביעים נגד.

שר הבריאות י. ברזילי:

הוא אינו רוצה שיוחזר המצב לקדמותו בגאנה.

שר החוץ א. אבן:

היו בעיות. יום לפני ההצבעה פניתי אנה ואנה וראיתי שהשולחנות של בוטסואנה פנויים לחלוטין, אין להן כוח אדם לאיש את המקומות, וגם גמביה לא היתה מיוצגת. לבסוף נעשו סדורים ששר החוץ של גמביה יגיע. שלחנו איש המשלחת לושינגטון שמא יגלה שגרירים של המדינות האלה, העלה אותם על מטוס והושיב אותם על מקומותיהם באו"ם.

לגבי אפריקה אפשר לומר שרוב מדינות אפריקה או שנמנעו או שהצביעו בעדנו, וזאת וודאי היתה הפתעה לערכים. אבל עמוד התווך של הצלחתנו הבולמת היה וודאי הגוש הלטיני. מ-46 המדינות שהצביעו נגד ההצעה היוגוסלבית היו 23 נציגים של המדינות הלטיניות, 7-8 נציגי מדינות אפריקה והשאר כל מדינות נאט"ו מלבד צרפת, כל בנלוקס, שלש המדינות הסקנדינביות בלי שוודיה, איטליה, בריטניה, קנדה, אוסטרליה, ניו זילנד וארצות הברית עצמה.

מלים אחדות על היקף התבוסה הסובייטית. היו כאלה שחשבו שאולי בשנים שלשה קולות נמנע את הרוב של שני שליש להצעה היוגוסלבית. אבל שהם יגיעו לידי כך שיתקשו להשיג אפילו רוב מוחלט - הדבר הזה לא נראה כסביר, ורק בשניים שלושת הימים האחרונים נסתמן הסיכוי הזה, ולבסוף לא הגיעו אפילו לקרסוליו של רוב של שני שליש. בפגישה האחרונה שלי עם האמריקאים עשינו סיכום של תחזיות. יומיים ישבו כולם עם הדפים הללו ועם רשימת כל המשלחות. במשלחת האמריקאית ישנו איש הממונה רק על הצבעות, לבדוק כיצד מודדים הבטחה של נציג, אם הנציג ימלא את הבטחתו או לא. יש נציג שיאמר שהוא יצביע בעד והוא יצביע נגד וכן להיפך. יש מומחה לתורה הזאת, למדע הזה. יש שגריר העוסק רק בזאת. הרמה המקצועית של הנציג האמריקאי הזה מעולה ביותר. אי אפשר להתפעל מהאופי החלק שבו הוא נגש להשיג את זאת, באיזו קפדנות הם ניגשים לבעיה כדי לבחון מה הוא המוקד בכל מדינה לשינוי דעתה של הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מען דארף זיי אבער צוקוועטשן.

שר החוץ א. אבן:

והיה ברור יום לפני ההצבעה שהגענו לחוף מבטחים. אבל אז התחוללה סכנה. בכלל הלחץ על העצבים במצב כזה הוא בלתי משוער עד לרגע האחרון. ביום ההצבעה שוב אותו משבר שהיינו רגילים לו תמיד. כאשר ידנו על העליונה, מתחילים יריבינו להיות מסוכנים מבחינת מתינותם. התחילו היוגוסלבים לבוא אל הלטינים ולומר להם: הרי ידכם על העליונה, אבל הבה נציל את האו"ם, נגיע לידי התפשרות על נוסח אחיד. לכם יש שני עקרונות: פינוי השטחים והפסקת המלחמה. אולי נעמיד את שתי המגמות האלה, אבל מבחינה כרונולוגית לחוד - א ו"ב", קודם כל תבוצע הנסיגה ואחרי כן נעשה שלום במרומים של המצב החדש. לא כל הלטינים היו מחוסנים בפני הלחץ הזה. כל מיני מועמדים לפרס נובל לשלום מתחילים לעוץ עצות. זה לוקח חצי משפט ומנסה "למכור" אותו למישהו אחר. ואם הגוש הלטיני שמר עד הסוף על ליכודו, הרי זה בגלל שני ראשי הגוש - ברזיל וארגנטינה - שהחזיקו מעמד וסרבו להנתק מן הקו הזה. ארצות הברית נמצאת במצב עדין כלפי הגוש הזה ואין היא יכולה להופיע בתוך הגוש הלטיני, כי היא נחשבת אצלם האוקטופוס של הצפון, היא צריכה מאד להזהר ולא ללחוץ. היא הרבה יותר שלחה אותנו אליהם מאשר הופיעה אצלם בעצמה. אבל ידוע היה שהיא עוקבת אחרי כל תזוזה שם. אני אמרתי לראסק: אם אתם יכולים להשיג הצבעה מאוחדת של הגוש הלטיני נגד קבלת סין לאו"ם, הרי ברור שיכלתכם רבה, כי אין להעלות על הדעת שכולם מאמינים לתורה הזאת. אפילו את מכסיקו הם מביאים לידי כך.

לא אספר על כל ההתרוצצויות שהתרוצצו נציגינו בכל הבירות. זה היה מועיל שנשלחו שליחים מיוחדים למספר ארצות, אם כי ההכרעות נתקבלו בסופו של חשבון שם בזירה הבינלאומית. כאשר נתברר שיש לנו די קולות חוסמים, היתה סכנת התפשרות בין שתי ההצעות. ושעה לפני ההצבעה היתה הסכנה קיימת. קודם ניסו ההודים לפשר. שעה לפני ההצבעה הופיעה רומניה.

בהזדמנות זו עלי לומר שהופעת רומניה היתה ממש הופעת גבורה בכל הנחשול הזה של משטמה והשמצה. קם מאורר, ראש ממשלת רומניה, ונאם נאום שכולו הגינות, כולו התאפקות. לא נשמעה בדבריו אף מלת בקורת נגד ישראל. אמנם שלמות הגבולות כעקרון חשוב הוא מאד למדינות מזרח אירופה ומערבה. אמנם קצת משונה הדבר, כי הרי גם ברית המועצות ופולין וצ'כיה יושבות בשטחים שכבשו. הנמקת ההשארות בשטחים הכבושים היא מצדם בטחון המדינה. ברית המועצות "מתגוננת" נגד התוקפנות של פינלנד. היא כבשה ממנה את המשלטים החולשים על לינדה. לאחר שאדם הוא שבע, הוא נגד זה שאחרים יאכלו. כאשר דיבר אתי מאורר דיבר בגאווה רבה על ישראל ועל הדברים החיוביים שנעשו בה, על בקורו של שר האוצר שלנו אצלם, על ההסכמים שנחתמו, על הערך לקיים את ההסכמים ועל הקושי לקיים אותם כאשר כל היחסים עם מדינות מזרח אירופה מנותקים. הוא דיבר על נכונותה של רומניה למלא כל תפקיד של גישור ותיווך. הוא אמר שחשוב שברית המועצות לא תנחל כאן נצחון. אם היא תנחל נצחון, זה פוגע ברומניה, בקיומה ויש סכנה שהסטאליניזם יחזור ומי יודע מה יהיה לנו. לכן אם הבחנתם כמה צדדים בנאומי, הרי לא רק שהם אוהדים את ישראל אלא הם דואגים לקיומה של רומניה. אבל דווקא כדי להחליץ מן הדילמה הזאת ביקש ברגע האחרון לאחד את ההצעות.

הוא הופיע בפני הגוש הלטיני. אנחנו והאמריקאים ריחפנו במסדרונים. בקשנו את הלטינים לא לסגת ואמרנו להם, שגם הצעתם אינה נראית לנו ולא נצביע בעדה, אבל יש לה תפקיד תכסיסי-גורלי, שהרי היא יוצרת קיטוב עקרוני בין נסיגה לבין נסיגה רק אחרי הפסקת המלחמה.

ההצבעה נערכה כפי שנערכה. איש לא ציפה לתוצאה כזו. ההערכה האופטימית ביותר שלנו היתה 40 קולות נגד ההצעה היוגוסלבית, האמריקאים הגיעו ל-41. לבסוף היו 46 נגד ו-56 בעד. ולהצעה הלטינית היו יותר תומכים ופחות מתנגדים.

הפירושים המדיניים הם ברורים. זוהי מכה גדולה מאד לברית המועצות. במשך חודש ימים נחלה שתי תבוסות בזירת הקרב. שם, בזירה הצבאית אמרו: הערבים הכשילו אותנו. אבל בזירה הזאת, בזירה המדינית, לא הערבים הכשילו אותם, אלא הם בכבודם ובעצמם הכשילו את עצמם ונחלו תבוסה בעליונות מספרית עצומה. שוררת ביניהם מרירות רבה והרבה מאד תהיה על העתיד.

ההתלהבות ברחבי העולם החפשי היא עצומה. לפי הערכת ארצות הברית אפשר להשוות זאת רק עם ענין קובה, מבחינת העימות בין מזרח ובין מערב. בהכנעת ברית המועצות לא היה דבר כזה מאז ענין קובה. אישים מסויימים בברית המועצות שמו את גורלם על כף המאזנים. אני מניח שגורלו של קוסיגין בסכנה, שהוא בכבודו ובעצמו בא לעצרת בהמולה רבה, בתופים ובמחולות. גם בגלסבורו ובניו ג'רסי אמר לכל מיני עתונאים: ההחלטה תתקבל, אולי לא ההצעה הסובייטית אבל ההצעה היוגוסלבית. הוא יצא בלב שקט משם. גרומיקו, היושב שם שבועיים, חולש באופן אישי על כל זה. כל התוצאה היא 56 קולות בעד ההצעה היוגוסלבית. אבל שימו לב: מ-56 קולות אלה 13 הם של הערבים, 12 של ברית המועצות והמדינות הקומוניסטיות, 10 - מדינות כאפגניסטן, כלומר ישנם 40 קולות שהם מן המוכן. מכל הזרם, מן האגם, מן ה"פול" המרכזי הם הצליחו למשוך רק תריסר דגים. כלומר משמונים המדינות הבלתי מזוהות הם הצליחו לגייס רק בודדות, קמרון פה וסנגל שם. אין ספק שהם יעשו את חשבון הנפש.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

של מי?

שר החוץ א. אבן:

של המדיניות שלהם, מי אשם בכך ומה המסקנה.

מסקנה אחת היא להשתולל בפראיות ולאיים. אפשרות אחרת היא: לבוא לאמריקאים ולנסות להתרפס. אין אני מוציא מהחשבון אפשרות של הליכה בשני המהלכים גם יחד, ויש סימנים לשניהם.

והפירוש העתונאי היה ברור שהמסקנה היא קולעת.

"ניו יורק טיימס" כתב שהמוסר השכל ברור: THE WORLD IS FED UP WITH THE ARAB BELIGERENCY.

לא היה מחזה מחריד יותר מהופעתו של פאוזי. מופיע ובוכה. התחילו לשאול: כל מספר שנים מתגרה מצרים מלחמה ברברנות גדולה ושוברת שמשות, אחרי כן כשהיא נפצעה, היא באה לבכות. כל ההופעה החלשה הזאת היתה מזעזעת מאד.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הוא בכה בדמעות מש?

שר החוץ א. אבן:

כן. הוא אמר: בפעם השניה אדמתנו כבושה בידי זרים, והאו"ם נוטש אותנו ואת עצמו. היתה השתפכות של בכי מצד נציג המייצג אוכלוסיה של 30,000,000 נפש ושהוא חולש כאילו על עולם גדול.

ההופעה המסוכנת היחידה מבחינת תהודה צבורית היתה הופעתו של חוסיין. הוא הופיע בהופעה שקולה ונבונה כראש המשלחת ללא שום גנוני מלכות. הוא בא להתיישב מאחורי השלט "ירדן", ביקש שיוזמן כנציג של ירדן, בלי שום עמידה מיוחדת. עלה לדבר כראש המשלחת הירדנית "להביא את דבר

עמי". הוא נאם נאום עצום מאד מבחינתו. היתה באמת חרדה, שתיקה נחרדת כאשר תיאר מה קרה לו. הוא יצר לנו מתיחות יחידה. ברגע הראשון היה גל אהדה שזרם לקראתם. אמרתי בתשובתי שיש בהופעתו של נציג ירדן משום טרגדיה אוטנטית, אבל כמו בטרגדיה היוונית האדם הוא בעל הטרגדיה של עצמו, הוא גרם ל-SELF INFLICTED TRAGEDY. אדם מזמין על עצמו טרגדיה. הוא נכנס למלחמה הזאת. היתה לו אפשרות לא להכנס למלחמה הזאת.

משהו על גלסבורו. אנחנו היינו עצבנים כל הזמן שמא ייעשו שם כל מיני הסכמים. היינו מוכרחים כאן לחתור לקיטוב ולא להתפשרויות של אמריקה עם ברית המועצות ושל הלטינים עם היוגוסלבים. קבלנו דיווח מלא על מה שהיה בגלסבורו. היו כל מיני תמרונים לפני כינוס הפסגה הזאת. היה גורם אחד שהביא את ג'ונסון לקיים את הדבר הזה: כאשר נודע מה שעושה צרפת לארצות הברית עם כל העניינים על הארבעה - אמרו האמריקאים, אולי נלמד אותם שיש שניים ואין ארבעה. לבסוף התכנסו השניים. זו היתה מכה גדולה לדה גול. כאשר יצא קוסיגין מהפגישה קיים מסבת עתונאים. הוא נשאל: מה לגבי הרעיון של דה גול על שיתוף בין הארבעה? ענה שמעולם לא חשב על דבר כזה. זלזול מוחלט. ושוב נשאל שאלה בענין זה וענה כאילו לא ידע שישנה מסגרת כזאת. אפילו בפריז, כאשר יצא משיחה עם דה גול אמר כי מעולם לא נתן את דעתו לכך שהארבעה יגיעו למסגרת מאוחדת. הוא למעשה אמר: אין ארבעה, ישנם שניים, נהיה שוקלים את המציאות הבינלאומית כפי שהיא.

אבל בגלסבורו הדברים על המזרח התיכון היו הולמים בדרך כלל את מהלך הדיונים בעצרת. גרומיקו וקוסיגין עשו מאמצים עצומים להביא את ג'ונסון לידי סטיה מן הקו שלו, אפילו עד חלוקת מחמאות לישראל. הם למדו שכנראה ישראל היא שם דבר בסביבה הזאת, התחילו להרצות שברית המועצות אינה נגד ישראל, אדרבא היא עזרה להקים את מדינת ישראל, אבל היא בעד ישראל בגבולות הקודמים. בפעם הראשונה השגנו את הכרת ברית המועצות בגבולות הקודמים לפי קו

שביתת הנשק. יש כאלה המכירים בגבולות הקודמים לאחר שחדלו להתקיים. שוב נשפיע יחד לסגת ואז נבוא למועצת הבטחון. על זה ענה ג'ונסון בפורמולה: ברור ששלום ונסיגה שניהם קשורים זה לזה, נעשה מאמץ מאוחד סוף סוף לבנות אזור חדש. הוא הזמין את ברית המועצות להצטרף לאיזו תכנית להקמת מערכת יחסים חדשה.

בכך נפרדו כלעומת שבאו. היו כמה מעמדים של איום, שקוסיגין אמר, אנחנו נבטיח שהם יסוגו. נאמר לנו שג'ונסון אמר לו: היה לנו קו של IF YOU KEEP OUT, WE KEEP OUT. אבל היפוכו של דבר גם הוא נכון. ארצות הברית אינה ניתנת להפחדה CAN'T BE FRIGHTENED.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ואנחנו נהיה באמצע.

שר החוץ א. אבן:

ועד היום הזה אין צורך להתפעל מכל האיומים. אם כי ברגע אחד התחיל להבהל על סמך חומר מודיעין שהגיע אליהם. במה דברים אמורים? אילו נתקבלה ההצעה היוגוסלבית. באמצע הלילה הוציאו אותי ממטתי. גולדברג ישב עם איש המודיעין ושאל: האם יש לנו ידיעות על תכונות צבאיות של ברית המועצות? יש להם ידיעות מדאיגות על משלוח מטוסים. אולם הרבה זמן יעבור עד שמצרים תשוקם שוב ככוח צבאי. הם קשרו כל שמץ של ידיעות בשטח זה עם האפשרות שהחלטה היוגוסלבית תתקבל. מעניין שהסעיף השלישי נוסח בלשון זהה להחלטת מועצת הבטחון בענין קוריאה. אמריקה נכנסה לקוריאא על סמך הסעיף הזה: "CALLS UPON ALL THE STATES TO INSIST UPON THE IMPLEMENT".

על סמך ההצעה הזאת אמריקה התבססה שם ושלחה לשם חצי מיליון חיילים. היא חשבה שאין זה מקרה שבניסוח של ההצעה היוגוסלבית ננקטה בדיוק אותה הלשון. היתה באמת בהלה. אמר להם מוסר השכל, לא תוכלו להרשות שההצעה הזאת תתקבל. אמרו: נמתן את עצמנו. פעם אמרו לנו:

"IF ONLY YOU CAN MANAGE YOUR VICTORY WITH THE SAME INTELLIGENCE AS YOU ACHIEVED THIS."

היינו "אם תוכלו לנהל את הנצחון באותו שאר רוח שהשגתם את הנצחון".

הציעו מה שהציעו כדי לעקור מספר קוצים. יש ארמון בול ויש ענין הפליטים, דברים שנדונו כאן. אגב זה עזר לנו מאד, כאשר התחילו לזרום מכאן ידיעות על התחשבות באו"ם. זה חיזק מאד את ההופעה האמריקאית וזה הביא למצב של מחשבה שקבלת ההצעה היוגוסלבית אינה סתם המלצה שקוראים אותה ומצייתים לה, אלא זו יכולה להיות נקודת מוצא לאסון גדול מאד. אמרתי לגבי הקשיים עם ארצות הברית שהם תבעו לפעמים מאתנו תביעה מסויימת. על ענין ירושלים אני חושב שהתגברנו. אסכם בהצעות איך להתגבר על הקוץ הפקיסטני הזה.

לבסוף ביקשו דבר אחד לגבי היחסים עם מנגנון או"ם ושלא נביא לכינוס מועצת הבטחון ששם תהיה חזית אחת אמריקאית-רוסית. ברגע שיש בדבר אחד הופעה משותפת של ארצות הברית וברית המועצות, ההשפעה הפסיכולוגית יכולה להיות גם לגבי דברים גדולים. אתם צריכים לשמור על הקיטוב הזה בין ברית המועצות ובין אמריקה. כאשר הגענו להסברה הזאת, שוכנעו שהענין שלהם מונח על כף המאזנים ושאינן לתת לברית המועצות לכבוש את המזרח התיכון ולכבוש את האו"ם. פעמים רבות הדגישו את ההתחייבות הזאת המוטלת על ארצות הברית עקב מה שקרה לפני המלחמה. למעשה הם אמרו: אנחנו לא הפקרנו אתכם, אבל אתם השלכתם יהבכם על

עצמכם(?) במשך הזמן.

העובדה הזאת, שאתם שיתפתם אותנו במצוקתכם,

AN INVOLVEMENT; YOU GOT US. זה יוצר התחייבות. INVOLVED.

לא יכולנו לעזור לפני זה, אבל לפחות אנחנו צריכים מבחינה מדינית לעמוד בזאת, TO HELD UP THE PEACE.

כך הסבירו גם אנשי הקונגרס ואנשי הסנט. באו אנשי הסנט והציעו הצעה להחלטה בקונגרס על התניית הנסיגה בשלום. על הצעה זו שבכתב חתמו 70 סנטורים מתוך 100. זוהי הצעת החלטה שתתקבל אחרי הפגרה. קבלת ההצעה מובטחת. תוכן ההחלטה כמו דברי הנשיא שאין לחזור למצב הקודם ושיש להתנות נסיגה בביטול מוחלט של כל הופעות לוחמה, שנסיגה ושלום כרוכים זה בזה. הודיעו על הצעת ההחלטה לג'ונסון. הוא בירך על כך. הוא אמר: אני כאילו תפוס בהתחייבות מוסרית ואין לי אפשרות לסגת.

כמה דברים על ההמשך ועל העתיד. בין שאר הגורמים

השלייליים שנאלצנו להאבק בהם היתה נשיאות העצרת. נשיא העצרת הוא נציג אפגניסטן. אומרים שהוא סוכן כפול של הערבים ושל הסובייטים. הוא היה נדהם וחיזור בשעת ההצבעה. אנחנו יודעים שהוא עשה מאמצים לגשר בין ההצעות. אחרי סוף השבוע, לאחר שהתברר שרטב הפרנקופונים לפחות יימנעו - הימנעות של גבורה מול הקשרים שלהם עם צרפת - ניסה לדחות את ההצבעה בנימוק שדרוש זמן, מחשבה ומנוחה. יום אחד אפילו אמר שאולי יהיה זה מנומס כלפי המדינה המארחת החוגגת את חג עצמאותה ב-4 ביולי אם לא ניכנס בארבעה ביולי. מר גולדברג אמר שאמנם ה-4 ביולי הוא תאריך מכובד, אבל דווקא זכר המאורע הזה של השתחררות ארצות הברית מקולוניאליזם, טוב שעצרת או"ם תכנס בזכרון המאורע הזה. הוא מוכן לוותר על חופשתו וגם כל העובדים האמריקאים במסדרונות האו"ם, המתורגמים והאחרים מוכנים לתרום את התרומה הזאת.

לבסוף הוחלט להתכנס כעבור שבוע. הנציג השוודי הציע שהעצרת תמליץ בפני מועצת הבטחון שישוגר לכאן נציג של המזכיר הכללי של או"ם. הוא נכנס לסמכויות של הנציג הזה. הוא העלה חומר מיוחד. פעלנו בשטוקהולם ובקשנו שם שהוא ירפה מזה, שאם ישוגר איש, ישוגר ללא סמכויות וללא כל מיני דברים על "NO CONQUEST BY FORCE". הוסבר לו שאיננו יכול ברגע האחרון, אחרי ברכת המזון, להעלות מין מזמור כזה.

שר הסעד י. בורג:

אין מפטירין אחרי הפסח אפיקומן.

שר החוץ א. אבן:

אבל ישנו הרעיון של עשית מעשה כל שהוא כאן. וזה מביא אותי לידי מספר מחשבות על יום ד' כאשר העצרת תתכנס שוב.

קודם כל לענין ירושלים. הנוסח הזה שנתקבל אפילו לא לובן בשום ועדה ובשום קבוצה. הוא מלא סתירות ושגיאות. דברתי על כך לפני צאתי עם שני גורמים, עם הלטינים ועם ארצות הברית.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אולי אתה יכול לקרוא את הנוסח? כי בארץ טושטשו

הדברים.

שר החוץ א. אבן :

"THE GENERAL ASSEMBLY, DEEPLY CONCERNED AT THE SITUATION PREVAILING IN JERUSALEM AS A RESULT OF MEASURES TAKEN BY ISRAEL TO CHANGE THE STATUS OF THE CITY.

1. CONSIDERS THAT THESE MEASURES ARE INVALID,

2. CALLS UPON ISRAEL TO RESCIND ALL MEASURES ALREADY TAKEN AND TO DESIST FORTHWITH FROM TAKING ANY ACTION WHICH WOULD ALTER THE STATUS OF JERUSALEM.

3. REQUESTS THE S.G. TO REPORT TO THE G.A. AND THE S.C. ON THE SITUATION AND IMPLEMENTATION OF PRESENT RESOLUTION NOT LATER THAN ONE WEEK FROM ITS ADOPTION."

או-טאנט אמר שהוא מפרש IMPLEMENTATION כך שהוא כותב לי מכתב ואני שולח לו מכתב ובכך יצא ידי חובתו. זוהי גישה דוקומנטרית. האמריקאים, הצפוניים והדרומיים, אמרו שהם רוצים כי הענין ייפסק כאן. ישראל עשתה מעשה, האו"ם שומר על עמדתו ואינו רוצה המשך. כדי שלא יהיה המשך, מבקשים שהחשובה תהיה לא כחשובתי בעצרת. שם אמרתי כי איני משתתף בדיון זה כי זה "אולטרה ויירס" מבחינת העצרת. מציעים: אולי תשמור על הקו הזה עקרונית, אבל מבקשים תשובה מאד מנומסת המתארת את ה-MEASURES כפי שהם נעשו ושעל הסטאטוס היו וישנן דעות שונות ולהדגיש לגבי האינטרס הבינלאומי האוניברסלי יש לכם עמדה כזאת וכזאת וכן יהיו הצעדים לגבי המקומות הקדושים. כלומר שהמכתב לא יהיה פולמוסי כי אם הסברתי

ולכתוב: THE MEASURES ARE AS FOLLOWS

השר מ. בגין:

מתי אדוני רוצה לכתוב את המכתב?

שר החוץ א. אבן:

היום ולשלוח אותו מחר.

השר מ. בגין:

אני מבקש שנתייעץ על תוכן המכתב.

שר החוץ א. אבן:

נעמוד על הקוים שלנו ונדגיש שעמדתנו היא כפי שהובעה בעצרת בהרבה מעמדים ולא נשתנתה. ה-MEASURES שננקטו בשבעה ביוני הם כאלה וכאלה: איחוד והתמזגות והרמת קרן העיר; המצב הקודם היה כך וכך מבחינת האינטרס האוניברסלי - מצב חילול הקודש ושל חוסר גישה וכו'.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

גם למוסלמים וגם לנוצרים.

שר החוץ א. אבן:

אשר לעתיד, ישראל סבורה שיש אינטרס אוניברסלי מוצדק לגבי המקומות הקדושים ושנחנו מקיימים בעצם הימים האלה מגעים חשובים על הנושא הזה. המכתב צריך להיות כזה שאמריקה והמדינות הלטיניות יוכלו לומר שזה מסיים את הפרשה.

דבר שני: לגבי המאמצים של הסובייטים. כאן אמסור מה שידוע לנו ממקורות אמריקאיים משיחה של מר גדעון רפאל עם מר גולדברג מיום 8 ביולי. דוברינין פנה לגולדברג ואמר: מתרחש פה אסון. אנחנו מתרחקים יותר ויותר. אולי נוכל להגיע לעמדה משותפת ונמצא איזו נוסחה שתסכם את דיוני העצרת. כאשר גולדברג הודיע על פנייתו של דוברינין, רצה ראסק לבוא מיד לניו-יורק, לפגוש בגרומיקו. בצמרת מחלקת-המדינה יש אנשים החושבים שאם הבסת הסובייטים תהיה יותר מוחלטת, זה יחזק את ידם של אנשי הקו הנוקשה במוסקבה. לארצות-הברית ידיעות מודיעיניות מהימנות המעידות על קיום מאבק בהנהגה. נוסף על סילוק ראש המפלגה במוסקבה, שהיה נמנה עם תומכי הקו התקיף, יש הוכחות אחרות בדוקות למאבק הזה. יש אנשים במחלקת-המדינה החוששים שאם ישפילו את ברית-המועצות יתר על המידה, תגיב בחריפות במקומות שונים בעולם. לכן ראו ביוזמת דוברינין סימן מעודד.

גולדברג התנגד לבואו של ראסק. אמר שאסור לייחס שום חשיבות מיוחדת לפנייה, ובואו של ראסק עלול לשבש המערכה באו"ם.

סוכם אחרי התייעצות עם הנשיא, שלא לנטוש את העמדה הקודמת ולהבטיח שהיא לא תיפגע. מה גם שג'ונסון מרוצה מהנצחון באו"ם. חיזק את ידיו של גולדברג להמשיך במאבקו.

הנשיא שלח איגרות-הוקרה לכל נשיאי הרפוליקות האמריקאיות אחרי ההצבעה. ארצות-הברית מחזשת את כל הפעולה שלה בכל בירות היבשת. גולדברג חזר לעצתו. הוא שאל אותנו: אולי יכולה ישראל לקיים יחסים עם הסובייטים ולהסביר להם כוונותינו ללא קשר למערכה באו"ם? אבל הוא מסכים שנהיה במצב טוב יותר לעשות זאת אחרי גמר המושב הנוכחי, כאשר הסובייטים יוכחו לדעת שאפשר לשבור את הקפאון רק על-ידי הידברות או על-ידי הפעלת כוחם הם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מה הציע שנעשה?

שר החוץ א. אבן:

אולי אתם תיפגשו עם הסובייטים? אולי שכח שהיחסים בינינו מנותקים. הסכים להערכה כי הסובייטים לא יפעלו באזור הזה, כי המצב לרעתם, כי אין הם יכולים לסמוך על הערבים מבחינה צבאית. הזהרתי, אומר רפאל, שהסובייטים במצוקתם הנוכחית באו"ם עלולים להשמיע פתיונות שונים כדי להוליך שולל את תומכינו. גולדברג ענה שהוא ער לזה ובטוח שידידינו יחזיקו מעמד, ואינה קיימת שום אפשרות לגשר בין שתי העמדות. רק לפני שבוע הציע לגרומיקו נוסחה של התניית הנסיגה בהפסקה מוחלטת של הלוחמה, וגרומיקו דחה. רפאל שאל אם הסובייטים רמזו שתוצאות העצרת תשפענה על גורל החוזה הגרעיני. גולדברג השיב: כלל וכלל לא. הסובייטים ששים לחתימת החוזה בגלל דאגתם מגרמניה-המערבית.

היום נפגש גולדברג עם השלישייה הלטינית ומצא את המכסיקני והברזיליאני יציבים. נציג טרינידד גילה סימני-מבוכה. נפגשתי אתם ביום צאתי, עם נציגי מכסיקו, בראזיל וטרינידד והם אמרו שהם החליטו לא לשנות

בשום פנים את העמדה: נסיגה רק אחרי ביטול מוחלט של הלוחמה. הסובייטים מדברים אתם. אינם יכולים בשום אופן לא לדבר אתם. ביקשתי שגולדברג ידבר אתם.

גולדברג משוכנע שהצדדים לא יכולים להגיע לידי הסכם ובכל כוחו יגן על ההישג של יום ג'. זוהי ההוראה מאת הנשיא, להגן בכל כוחו על ההישג של יום ג'. דיבר הערב נמרצות עם השגריר הספרדי והזהיר אותו, שהוא פוגע באינטרס של ארצות-הברית (כלומר, שהוא משתף פעולה עם הערבים). פנו גם למדריד. מצא שהספרדי פועל בשליחות הערבים ומנסה לזרוע מבוכה במחנה הלטיני.

באותם הדברים אמר לו סיידו, הנציג הצרפתי, שההוראות שקיבלו הן, שיש לראות את העצרת כמחוסלת ולחזור למועצת-הבטחון, ששם ישנם הארבעה וכל התורה הזאת. ולפי-שעה על-כל-פנים הם אינם פעילים.

ארצות-הברית הגישה בפאריס את המחאה החריפה ביותר שהוגשה בתולדות היחסים בין ארצות-הברית ובין צרפת על ההצבעה של הצרפתים בסעיף הקובני. הסעיף הקובני אומר: הואיל וישראל יחד עם אמריקה ואנגליה עשו מעשה תוקפנות נפשעת וכו' וכו' - צרפת נמנעת. זאת אומרת, ההאשמה היא שאמריקה, ישראל ואנגליה מסכנות את שלום העולם. על זה יש מחאה. מחו גם נמרצות בפני סעודיה וירדן, שיחד הם נמנעו ביחס להאשמת אמריקה (בעזרה צבאית לישראל). גולדברג שוב הדגיש חשיבות של השפעת תשובתנו בעניין ירושלים על תוצאות המערכה. הדגשתי חשיבות תוצאות המערכה על התפתחות העניינים באזור. כדי לחזקו בכיוון זה, סיפרתי לו כמה דברים על שיתת סאראגאט-חוסייין. גולדברג סיפר על כמה שיחות, על הרגשת חוסייין. חוסייין מאשר בכמה מקומות במערכולת של רמזים שהוא מועמד למשא-ומתן.

בסוף שאלתי את גולדברג כעין מיבחן, אם הוא חושב להציע לדוברינין כעין הסכם על-סמך הנוסחה לשיגור נציג מיוחד, ללא קביעת הנחיות מפורטות, כי ישנן שמועות כאלו. דחה זאת בתוקף, ואמר שלא ינקוט שום יוזמה לגבי הסובייטים והגיע לידי מסקנה שהדבר הרצוי הוא שהעצרת תסתיים בלא קבלת החלטה כל-שהיא. מוטב לפי דעת ארצות-הברית שישרור קפאון זמן-מה. זה יכול לעודד תהליכים חיוביים ובלית ברירה, תמיד אפשר לחזור למוענים. הביע ביקורת על יעקובסון מפינלנד, ששיתף פעולה ביום ג' עם השבדי בעידוד הצעת מינוי נציג מיוחד, זה מצוייד בהנחיות שהן בעוכרינו. היום בא אליו יעקובסון להצטדק ואמר שהסובייטים התלוננו עליו אצל נשיא-פינלנד. זה מוכיח על עירנותה של ארצות-הברית לכל בקיע בחומה. מיעץ לפעול נמרצות במשך השבוע אצל הסקנדינבים על-מנת שגם הם יחזיקו מעמד.

זהו המצב לפי-שעה, שהקיטוב נשאר כפי שהוא ואמריקה פועלת. שלחתי איגרות לכל אלה שהצביעו נגד ולכל אלה שנמנעו, ולהסביר שזה לא היה כלל כשלון אלא הישג. דחיית תביעה חסרת-שחר היא הישג.

למה הדבר דומה? לבית-המשפט, ששם אי-אפשר לומר שדחיית תביעה חסרת-שחר אין בה משום מעשה מכובד. ואין לחשוב שאו"ם כאילו מתמוטט מפני שמהו נדחה. הבאתי את כל התקדימים שבהם העצרת נתפזרה מבלי לקבל החלטה. ביקשתי אותם לעמוד איתנים ומסרתי שגם ארצות-הברית פועלת פעולה כזאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אינטרפטציה חדשה של "שב ולא תעשה".

שר החוץ א. אבן :

גרומיקו עמד לצאת באותו יום, אבל התעכב שם עד יום ד'. דרושה מלוא הערנות והמתח בעיקר אצל צפון אמריקה ודרום אמריקה והמדינות הפרנקופוניות, שלא יתפתו לאיזה צורך להסכים למשהו שיש בו משום ארוסיה מהעמדה הזאת - וזה למרות הבכיינות וההתרפסות של הסובייטים בפני הלטינים.

ביחס לירושלים אציע נוסח עובדתי. אני חושב שאל לנו לומר שבכלל לא נגענו בסטאטוס, אבל יש לומר שהנה נכיר בענינים אלה ואלה, שאנחנו רואים את הענין האוניברסלי מוגבל למקומות הקדושים. לגבי הדבר הזה הדו-שיח לא נפסק.

לגבי הותיקן אני מציע ששגרירנו באיטליה ימסור על שיחתו עם האפיפיור ועל המשתמע ממנה.

השגריר א. אבר'אל :

המגעים בין ישראל והותיקן לא התחילו לפני שבוע ימים או לפני חודש. אבל הם הגיעו לשיא מסויים ובכל אופן לסגנון חדש בסוף החודש האחרון, בסוף מאי ובהתחלת יוני בתוקף המאורעות כאן. הם התבטאו בפניות חוזרות ונשנות של הותיקן אל ממשלת ישראל כאל אחת הממשלות הכרוכות בסכסוך במזרח התיכון תוך שימת לב באופן מדוקדק ביותר על סדר עדיפות כזה, שהותיקן בכל פניותיו פנה קודם אל הממשלות הערביות ורק אחרי כן אלינו. הם הדגישו בכל הזדמנות של פגישה ושל שליחת שדר באופן מפורש והבליטו את הטכניקה כדי להניח את דעתנו ולהציג בפנינו את כוונותיה הכנות.

כזכור ביקש האפיפיור בסוף חודש מאי, לדאוג לכך שירושלים תהיה עיר פרזות, שלא תיפגע על ידי מלחמה. כשהקרבות החלו, פנה האפיפיור אל הערבים וגם אלינו בבקשה לשמור מכל משמר את המקומות הקדושים. כשהקרבות נסתיימו בנצחוננו ובהיותנו בעלי ירושלים, פתח הותיקן בשורת פניות אלינו בדבר מעמד העיר ומעמד המקומות הקדושים. השיחות התנהלו בשתיים או בשלוש הזדמנויות ברומא עם האיש המרכזי במזכירות המדינה של הותיקן, היינו במשרד החוץ שלהם, עם הקרדינל דה לקוה, והגיעו לשיא הראשון, כאשר המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה הביא לפני עשרה ימים שדר מראש הממשלה אל האפיפיור עם המשאלה של ישראל, לשמוע את כוונותיו של הותיקן לגבי ירושלים ולשמוע הצעות מידיות לטווח קצר והצעות אחרות לגבי הציון הקבוע של המקומות הקדושים.

השר י. גלילי :

השיחות הקודמות היו אתך?

השגריר א. אבריאלי :

כן. בפגישה הזאת ובפגישות שקדמו לפגישה זו הוסבר לותיקן שהמושג "בינאום" הוא מושג מת, בטל ומבוטל, באשר ישראל רואה את עצמה כגורם היחיד, האחראי והרשאי לדון במעמדה ובמקומה של ירושלים, אבל שישאל מוכנה כמובן להביא בחשבון את הצרכים הלגיטימיים הדתיים של שלוש הדתות העיקריות ושל כל שאר הדתות המשניות המעוניינות בקדושתם של מקומות קדושים מיוחדים לכל אחת ואחת מן הדתות הללו. הרושם הוא, שגישתנו כי ישראל אינה יכולה לדון ואינה יכולה לשמוע על הצעות המבוססות על איזה רעיון שהוא של בינאום - נקלטה בותיקן.

כאשר נתקבלתי על ידי האפיפיור ביום הרביעי של השבוע שעבר התפתח הדבר הזה בשיתנו זו. אני רוצה לפרט אותה קצת יותר מהמגעים שקדמו לה.

השר מ. בגין:

האם הטבעת לא הוגשה?

השגריר א. אבריאלי:

הוגשה, אבל לא נשקתיה.

השר מ. בגין:

כך קרה גם עם הרצל.

השגריר א. אבריאלי:

האפיפיור קבע את הפגישה הזאת במועד שהיה קצת מכוון לזה, להקדים אותה לפגישתו שנקבעה ליום אחרי זה, עם המלך חוסיין והוא דאג לכך ששליחו הנמצא כרגע בארץ יקדים את צאתו לארץ ביום אחד, כדי שנסיעתו של מונסיניור פליצ'י לירושלים לא תתפרש כג'סטה לא יפה כלפי המלך חוסיין.

האפיפיור בדרך בפתיחת השיחה על עצם קיום הפגישה, על ההזדמנות הניתנת לו להפגש עם נציג רשמי של ממשלת ישראל והוא הביע את תקוותו ששליחו בירושלים יזכה לטיפול נמרץ על ידי מנהיגי המדינה וראשיה, שיוכל לראות בהיותו בירושלים לא רק את האנשים הדתיים המקצועיים ולא רק את המקומות הקדושים בתור שכאלה אלא יוכל גם במו עיניו לראות את חייה של האומה היהודית. האפיפיור ציין שזה לא מכבר נודע לו על ידי שליח אחר שלו שהיה כאן, נשיא (קריסט), נשיא הארגון הפילנטרופי של הותיקן שזכה לטיפול יוצא מהכלל על ידי אלה מאנשינו שטפלו בו, שישראל אינה חזיון של עיטור פולחני אלא עם חי. הוא מקווה ששליחו המונסיניור פליצ'י, אחד מבניו היקרים, יתרשם מהחיים כאן ויביא לו רישומים אלה בשובו.

האפיפיור אמר שהוא רוצה להקדיש את השיחה הזאת בעיקר לשלשה נושאים, כי הוא חושב שאלה הם הנושאים העיקריים העומדים כרגע על סדר היום.

הבעיה הראשונה היא בעית הפליטים. הוא אמר שבעית הפליטים היא בעיה הומניטרית בראש וראשונה, אם כי יש לה אספקטים פוליטיים, ואנשים מסויימים השתמשו בה במשך שנים רבות בתור מחשבה והסוואה פוליטית. אבל היות והוא עומד בראש ארגון מוסרי-דתי ולא ארגון חילוני-פוליטי, הוא רואה אספקט מוסרי-הומניטרי בבעיה הזאת. הוא שמח לשמוע, כי עכשיו כאשר חומות התעמולה והפוליטיקה נפלו וכאשר ברחובות ירושלים נפגשים יהודים וערבים ומתחבקים, נגשת ממשלת ישראל לבעיה זו כאל בעיה קונקרטית של בני אדם החיים באופן מעשי וקונקרטי ואינה ממשיכה לנצל את הבעיה הזאת כמכשיר פוליטי דווקא. הוא ציין כמה מאותם הצעדים שננקטו וכמה מההכרזות שהוכרזו כהכרזות מעשיות ופרקטיות. הוא שמח שאנחנו מספקים לאנשים אלה מצרכים וכספים. הוא שמח שהנציגים לא התפטרו ממקומותיהם אחרי שכונסו על ידי שר הבטחון ונאמר להם, שאלה שאינם רוצים להמשיך יוכלו לעזוב וכו'. הדברים האלה ידועים. הוא אמר: אם אתם

תגשימו הלכה למעשה את הדברים שאתם מכריזים עליהם, נוכל לברך על כך, ולברך בפומבי, היינו: אם תגשימו את הפעולות האנושיות והמעשיות האלה כפי שאתם מכריזים, נברך על כך ובפומבי. באמרו "אנחנו" הוא מתכוון לאפיפיור.

הנושא השני הוא היהודים החיים בארצות הערביות. באותם הימים שבהם הביע האפיפיור דאגה ועניין - לפי דעתנו מוגזמים וקצת פרובוקטיביים - לגבי הטיפול בשרידי הצבא המצרי בסיני, הצענו לוטיקן לאזן את האינטרס הזה על ידי טיפול ביהודים בארצות הערביות. אני מוכרח לציין שבקשתנו נתמלאה באופן נמרץ ביותר. איש מיוחד נתמנה לתפקיד זה. הוטיקן אוסף ידיעות מן הארצות הערביות על מצב היהודים, ידיעות אשר בחלקן עזרו לג'וינט ולגורמים אחרים העוסקים בהצלת יהודי לוב בראש וראשונה, באופן מעשי. האפיפיור ציין את כל הפעולות האלה ואמר, אם כי הגורל של היהודים בארצות הערביות אינו נתון לשלטון הכנסיה, הוא מקווה שהערבים יתרשמו מכך, שהיהודים והנוצרים מעוניינים כאחד באותו העניין בנושא הזה, והוא חושב שהשפעה טובה, השפעה חיובית תבוא מזה שהוטיקן יראה בארצות הערביות כפועל בעניין היהודים. הוא הוסיף שהוא מקווה כי הפעם לא יקום מחזאי שיתאר את פעולות הוטיקן. אבל הוא מבקש לשמור את הפעולות האלה, לעת עתה עד יעבור זעם, בסוד, כדי לא להפריע לעצם המאמצים.

ומכאן, בנימה שממנה נשתמע שמה שקדם היה רק מבוא לשיחה העיקרית, עבר לדבר על הנושא ירושלים והמקומות הקדושים. האפיפיור אמר שהכנסיה אינה רואה בירושלים איזה דבר פוליטי גיאוגרפי, גיאופוליטי או חמרי אחר.

שר החוץ א. אבן:

ירושלים של מעלה.

השגריר א. אבריאלי:

אין לה כל אינטרס בצד הפוליטי של הבעיה. אנשים אחדים וארגונים אחדים עוסקים בצד הפוליטי. ברור שהותיקן אינו עוסק בזה. הוא בקשר עם גורמים אחרים. יש כאלה המתיעצים אתו ועושים כישר בעיניהם ויש כאלה המתיעצים אתו ונשמעים לעצותיו. אבל הותיקן רואה את עצמו בראש וראשונה כמוסד דתי. מאספקט זה הוא רוצה לעורר את השאלה. הוא יודע כי ישראל אינה יכולה להשלים עם הרעיון של בינאום ירושלים. הוא יודע את כמיהת היהודים לציון, שאהבת ציון היא בשביל היהודים הרבה יותר מאשר איזה-שהוא מושג פוליטי-לאומי ואולי הוא הכוח אשר שמר על קיום העם היהודי. אבל יחד עם זה, מוכרחים היהודים גם להבין שגם דתות אחרות מתייחסות לירושלים באופן מיוחד, וירושלים היא עיר שאין לה אחות בעולם-כולו. גם הדת הנוצרית לכיתותיה, וגם דת האיסלם רואות בירושלים מקדש מיוחד, אם כי הוואתיקן לא יארגן מסע-צלב נגד ישראל, לא בנשק, כי הוואתיקן איננו נותן נשק, וגם לא באמצעים אחרים. כי הוואתיקן נוהג כעת, בתקופה החדשה שבה אנחנו חיים, לפעול באופן גלוי ונראה-לעין, ולא באופן נסתר מאחורי הגב.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

את זאת הוא אמר, או אתה?

השגריר א. אבריאלי:

אני מצטט את דבריו. הוא אמר, אם כי הוא לא יארגן מסע-צלב, הוא בכל-זאת מקווה שישראל תבין שירושלים היא בעייה מיוחדת במינה, ולא ככל הבעיות. בגלל זה שלח את שליחו לירושלים, כדי לברר למה אנחנו מתכוונים ומה היה בדעתנו כאשר ב-1950 הצענו הצעה מסויימת שדיברה על בינאום פונקציונלי של המקומות הקדושים בירושלים. אבל הוא מבין שהזמנים נשתנו והנסיבות נשתנו, ולא יחזיק אותנו חייבים על מלים שהשתמשנו בהן בתקופה שהיתה שונה לגמרי מהתקופה הנוכחית. הכס-הקדוש הוא מוסד מעשי וריאליסטי ומתמצא במציאות שבה אנחנו קיימים.

הוא הוסיף שהוא מוכרח לדאבנו לעורר עוד שאלה אחת. שהיא פחות-חלקה ופחות-נעימה, והיא שאלת החיים הקתוליים בישראל. הוא אומר שבישראל הישנה חיו 30 אלף קתולים ובישראל החדשה 80 אלף קתולים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

זה מספר לא מדוייק.

השר מ. בגין:

מה היו הביטויים בפיו?

השגריר א. אבריאל:

.ANCIENNE ISRAEL, LA NOUVELLE ISRAEL

אחריזה חזרנו ודיברנו, והוא אמר: ISRAEL D'HIER, ISRAEL DE JOURD'HUI היינו, "ירושלים של אתמול וירושלים של היום; על-כן אחריותכם גדלה ואתם חייבים עכשיו לטפל במספר גדול יותר של אנשים. אני מקווה, מבלי להכנס לפרטי-הפרטים - שאתם לא תחניקו את החיים החופשיים של הקתולים החיים בישראל. אתם ידועים כאנשים טולרנטיים והגונים, אבל אתם מוכרחים להוכיח בחיים היומיומיים, שאתם נותנים אותו מעמד לקתולים, של פולחן, כמו שאתם נותנים לעצמכם. לא תמיד היה כך."

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש לי נאום שבו אמר האפיפיור כי אצלנו זה בסדר.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יכול להיות שהוא התכוון למיסיונרים?

השגריר א. אבריאל:

לא. הוא מקווה שבעתיד ירגישו הקתולים בארץ שהם אזרחים שווים. הוא הוסיף ואמר באופן מפורש לגמרי, שהמועצה האחרונה שלהם אסרה פעולות-מיסיון בין היהודים. פעולות-המיסיון מכוונות לאנשים מחוסרי-תרבות, מחוסרי דת כלשהי, עובדי-אלילים, בין היהודים אין מחוסרי-תרבות, אינני מדבר על המיסיון, אני יודע את רגישותכם כלפי המיסיון, אבל אני מדבר על מצבן של הכנסיות, של הבניינים הדתיים, של זכויותיהם ועדיפויותיהם, הפריבילגיות של שליחי המסדרים השונים הנמצאים בארץ.

כפי שהאפיפיור לא נכנס פרטים, גם אני לא אכנס לפרטים לגבי העבר. אבל התברר לנציגי שגרירות-ישראל ברומא, שעוקבת אחרי הדברים האלה, שהיו בעבר אי-אלה מקרים שאולי לא היו הכרחיים. כפי הנראה למקרים האלה הוא התכוון. על הנקודה הזאת דיבר האפיפיור ביתר-התרגשות והקדיש לה זמן בשיחה. הוא רואה את עצמו כאב של כל הדתים האלה. כאן הגיע תורי להגיד איזה דבר. קודם-כל הודיתי לו על הדברים היפים שאמר. אמרתי: היות ואני נוסע באותו יום לישראל, כדי לדווח לממשלה, אני מוכרח לדעת כמה דברים ברורים, והייתי רוצה שנבהיר את הדברים באופן שלא ישאר ספק.

שאלה ראשונה היתה: למה מתכוון הכס-הקדוש כשהוא מדבר על בינאום ירושלים בעתונות וברדיו של הוואטיקן ובכל-מיני החלטות למיניהן? האפיפיור אמר, אם כי קודמיו השתמשו בביטוי הזה, הוא למעשה אף-פעם לא השתמש בביטוי הזה. ההכרזה היחידה שהוא הכריז היתה, שדרוש בשביל ירושלים תקנון מיוחד שיבטיח את קדושתה של העיר ושלגבי התקנון הזה תהיה ערכות בינלאומית. בשעה שהוא אמר זאת לפני כשבוע-ימים, טען לכך שאנשים אחרים יבואו אליו ויעירו את תשומת-לבו לביטוי הזה ולניסוח הזה. הוא אמר, שאם כי ישנם בכנסיה אנשים רבים החושבים שבינאום, זה הפתרון הטוב ביותר, כדי למנוע חידוש הסכסוכים בין יהודים וערבים, הוא בתור שכזה לא אמר זאת אף-פעם. הוא איננו גם זה שלומד את השאלה.

ישב אחר-כך אתנו הפקיד הממונה כביכול, רונילוס קסירולי, הוא האיש הלומד את הבעייה. פליג'י לומד אותה בארץ. כאשר פליג'י יחזור הנה וגם אתה תחזור, תדברו על הנושאים האלה. נצטרך למצוא איזה ביטוי. הביטוי הזה איננו מוכרח להיות "בינאום", אנחנו יכולים למצוא נוסח אחר. אנחנו משתמשים בביטוי UNIVESELLE. הוא אמר: זה ביטוי טוב, אולי נוכל להשתמש בביטוי כזה מבלי לקבוע כרגע מסמרות. הוא איננו רוצה שאצא בהרגשה שהוא רוצה

בבינאום ירושלים. הוא לא אמר אף-פעם זאת, הוא לומד את הבעייה, הוא רוצה שבעבור איזה זמן, מתוך מאמץ למצוא פתרון, נמצא את הנוסח הנכון.

אמרתי לו, אני רוצה להבהיר עוד נקודה: מדוע מזכירים מדי פעם את האו"ם, והאו"ם עמדתו נשתנתה? הוא אמר: "אני לא גרסתי זאת אף-פעם, אנחנו - כלומר האפיפיור הנוכחי - לא דיברנו אף-פעם על האו"ם, יודע אני", הוא אומר, "שלפני תשע-עשרה או שמונה-עשרה שנה היה האו"ם ארגון אחר מאשר היום".

שר החוץ א. אבן:

היה אז רוב קתולי באו"ם.

חשג'יר א. אבריאל:

היום יש באו"ם פוליטיאיסטים ואתאיסטים רבים; איני מדבר דווקא על האו"ם. הוא חזר כמה פעמים על עניין זה, הוא אמר שהוא מתפלא שהשאלה קיימת; הוא מדבר על חוק, על מעמד בינלאומי, על חוק שמקובל באופן בינלאומי, שכל העולם יוכל לקבל אותו. אבל אין הוא מדבר דווקא על או"ם. אבל הוא אמר: גם אלה הם דברים שאנחנו יכולים למצוא את הנוסח עליהם.

חשר י. ספיר:

במלה "אנחנו" הוא מתכוון למשא-ומתן ישיר בין

הוואתיקן ובין מדינת-ישראל?

השגריר א. אבריאלי:

השיחה הזאת נחשבה כמשא-ומתן ישיר בין הוואתיקן

ובין ממשלת-ישראל.

משנפגשתי עם מונסניור קסירולי, שהוא בן-תמותה פחות-או-יותר, אתו היה יותר קל לדבר מאשר עם האפיפיור. חזרנו עוד הפעם על כל השיחה. מונסניור קסירולי אמר, שהוא מניח שאני מאוד שבע-רצון מהשיחה הזאת, כי בעצם האפיפיור אמר כל מה שציפית לשמוע, שבוודאי שמתי לב לכך, שהאפיפיור הדגיש ששיטת הוואתיקן היא לנהל דברים באופן גלוי וכן, ולא כמו בדורות הקודמים, בשיטות שייחסו לישועים. כרגע הישועים הם ה"אורדן" הפחות-מקובל בוואתיקן. הוא מקווה שנמצא תוך כדי מגע בתקופה נראית-לעין סידור. הוא הדגיש: חשוב שהמאמינים יראו שהאפיפיור לא ישב ואיננו יושב בצד כאשר נחרץ גורלה של ירושלים, אלא הוא מתערב ופועל. הוא מקווה שנגיע לידי איזה פתרון ולידי תוצאות סבירות באיזה זמן שהוא.

הרשו לי שתי הערות לסיפור זה, ובזה אני רוצה להסתפק. יותר ממה שיכולתי לבטא בסיפור התמציתי, אני מתרשם שמה שמסרתי כאן, והשתדלתי למסור זאת ככל האפשר כלשונו, הוא טוב-מדי, יפה יותר-מדי, ומניח את הדעת יותר-מדי, ולא לגמרי ברור לי מדוע זה צריך להיות כל-כך נוח וכל-כך מניח את הדעת. ניסיתי יחד עם חברים אחרים במשרד-החוץ ובמשרד ראש-הממשלה וברומא, לנסות כ"אדבוקטוס דיאבולי" לחפש איזו-שהיא תשובה לזאת. יש תשובות שהן לא לגמרי מספקות את חשדנותי, אבל יש תשובות אחדות. הכנסיה רואה את עצמה כמביטה מבפנים החוצה, וזה דבר קשה יותר מאשר להביט מן החוץ אל הפנים. הכנסיה נחלה כמה כשלונות כבדים. היא נמצאת במאבק קשה על קיומה. הכנסיה מפולגת ומפוצלת. קיים בה דיון לפני המעשה, עם מרות מוחלטת אחרי המעשה. אבל הדיון היום בכנסיה

הוא פומבי וגלוי וקיצוני באופן יוצא-מן-הכלל. ייתכן ששרים עקבו אחרי המאורעות בהולנד, באנגליה ובאמריקה, אחרי הוויכוח שהתנהל ברומא לפני כמה שבועות, באופן שבמצב נורמלי אינם מתנהלים ויכוחים כאלה בין אנשים לא-דתיים בפרהסיה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בישראל!

השגריר א. אבריאל:

אפילו זה לא. הדיון הוא על נישואיהם של כמרים ועל השימוש בלטינית. כאשר שני קרדינלים גרסו עמדה אחת בפומבי, גרסו שני קרדינלים אחרים עמדה אחרת בפומבי ופרץ סכסוך ביניהם כמו באסיפת-בחירות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

האם יש קשר בין שני הנושאים - נישואין ולטינית?

השגריר א. אבריאל:

לא. הדבר השני הוא, שהכנסיה הרואה במאמציה האקומניים ערך מוסרי ודתי גדול, אינה מתקדמת באותו הקצב ובאותה הקלות כמו שאחדים בכנסיה היו רוצים זאת, ודווקא שאלת-ירושלים יכולה לעזור לכנסיה ולכס-הקדוש לקבוע לעצמה את המעמד הבכיר בין הכתות האחרות, שכתות אחרון אינן מניחות לה. בגלל הסכמים שונים ובגלל סידורים שונים שקיימים ביניהן. - השר

ששון יודע את הדברים האלה טוב יותר ממני. - ומפני שהכנסיה מעוניינת להופיע בתור דובר כל הנוצרים כלפי ישראל, והיא יודעת שירושלים בידינו והיא מוכרחה באיזה-שהוא אופן להסתדר.

ישנה עוד נקודה. באחת השיחות שקדמו לפגישתו של יעקב הרצוג ולפגישתי, שאלתי: מה נקבל מכס אם תקבלו איזה-שהוא דבר מאתנו?

ייתכן שכוונתם להגיע לאיזה הסדר ריאלי אתנו בעניין המקומות הקדושים, להיראות בעיני המאמינים כגורם הלוקח חבל בהסדר ענייני העיר הזאת והמקומות הקדושים, מבלי לשנות באופן פורמלי וגלוי את עמדתם ביחס לישראל, כי הוואתיקן איננו פועל "על ריק", הוא יודע שקיימים לחצים ואיננו רוצה להסתכסך עם איש בגללנו.

הייתי ממליץ, מתוך המגעים האלה, להתייחס לכל העניין הזה לא באופטימיות מוגזמת ולא לראות את זה כסוף-פסוק. אבל הייתי גם ממליץ לא לראות את השלב הנוכחי של המצב כאן כהזדמנות האידיאלית לבירור השאלה הסופית של יחסים בינינו ובין הוואתיקן. אני חושב שיותר רצוי לנו, אם אפשר, להגיע לאיזה הסכם, מבלי התחייבות מצדם, בעניינים חזקים בעינם ולמצוא אחרי-כן אווירה, שבאופן הדרגתי תביא לשלבים הבאים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הפגישה היתה באיניציאטיבה של הוואתיקן או שלך?

השגריר א. אבריאלי:

באיניציאטיבה של האפיפיור.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני חושב שצריך לאחד את הדיון על שני הנושאים.

שר המשטרה א. ששון:

השיחה שלך עם האפיפיור התקיימה אחרי שהעברנו את

החוקים בכנסת?

השגריר א. אבריאל:

כן.

שר המשטרה א. ששון:

האם בתוך השיחה לא הופיע העניין הזה?

השגריר א. אבריאל:

אף לא במלה אחת. השיחה התקיימה גם אחרי שנתקבלה ההצעה הפקיסטנית. גם על זה לא דיבר.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש לי מספר הערות. אני רוצה קודם-כל לברך את שר-החוץ על עבודתו המזהירה בעצרת-האו"ם, כעומד בראש המשלחת. כשאני אומר זאת בשמי, אני חושב שאני מבטא בזה את דעת ציבור גדול, אולי של כל האומה בארץ.

(א) מה היה מעמדו של מר גולדברג בתוך כל

התסבוכת והמערכה הזאת?

(ב) מדוע לא הכניס שר-החוץ בנאומו את עניין

הפליטים?

(ג) מה היתה השפעת החלטתנו בעניין פליטי

הגדה-המערבית לקראת ההצבעה?

(ד) כאן אני מוכרח לקשור שלושה דברים. קודם-כל

הודעת ג'ונסון בנאומו שנשא עוד לפני עצרת-האו"ם. הוא דיבר שם על אינטגרציה של הדורות, שמירה על המצב הטריטוריאלי. כיצד זה עשוי להשתקף כאשר יגיעו הדברים לאיזה בירורים קונקרטיים יותר? הרי זוהי הצהרה שהוא חייב לה משהו.

(ה) מה מידת העומק של עמדת-ארה"ב, אם באמת

נעמוד בפני הפתעות בלתי-נעימות מצד רוסיה?

(ו) יש לי הערה אחת לשר-העבודה והערה אחת לשר-הבטחון. אני חושב שהקו שלנו לא צריך להיות אחרי הנצחון באו"ם להרגיז דווקא את רוסיה. מה שעשו בדרך-כלל בקו תקיף של הסברה, זה היה יפה מאוד. אבל חלקתי בחריפות רבה על הדיבור של שר-העבודה בכנסת בעניין מתנדבים לצה"ל. עניין-המתנדבים הוא לא פטנט ישראלי, הוא פטנט ידוע. והנה בתוך המערכה הזאת שאנחנו עומדים בה ובהלכי-הרוח והמאבקים שישנם התפלאתי מאוד על שר-העבודה, שהוא בכלל יהודי חכם, שדיבר על עניין זה של מתנדבים לצה"ל.

כמו-כן לא גרסתי את הדיבור של שר-הבטחון בראיון שלו, דווקא עם בא-כוח עתון גרמני, שנהיה מוכנים להילחם גם עם הסובייטים. קודם-כל זה לא נחוץ, שנית זה מרגיז. אינני יודע מדוע זה נחוץ לנו.

את כל זאת אני קושר עכשיו עם עניין רוסיה. אם לפני פרוץ המלחמה הייתי בטוח שרוסיה לא תיכנס פיסית לתוך המלחמה בעצמה, הרי נוכח המפלה והתבוסה, גם הצבאית וגם המדינית, קשה קצת לחשוב שהם ARE ABLE TO STOMACH IT, היינו שהם יכולים לעכל את זאת. הם מועדים לאיזה דברים בלתי-שגורתיים. מה תהיה עמדת-ארה"ב בעניין זה?

במידת תפישתי את המדיניות הרוסית, יש רק דבר אחד שהם מסוגלים להירתע בפניו, והוא כוח, ושום דבר אחר לא. לא הרי קובה כהרי ישראל בעניין זה. בעניין קובה חרושצ'וב היה בטוח שארה"ב תלך גם עד הקצה. לא כן לגבי ישראל. ואם זה לא כן לגבי ישראל - ואת החשבון הזה יכולים לדעת גם הרוסים - מה תהיה מידת העמידה אז מצד ארה"ב? עמידתה עד עכשיו היתה יפה מאוד. אני חושב שלא רק בשבילנו היא עשתה זאת, אלא גם בשבילה. והיא היתה צריכה לשלם לנו קומיסיון. ובייחוד ג'ונסון. שמענו את הדיבור הזה, שלא ידוע בחוגי ארצות-הברית, בחוגי הביון של ארצות-הברית, שהם צמאים לדעת מה הם המהלכים שיכולים להיעשות על-ידי ברית-המועצות בתחום זה של התערבות צבאית, ונוכח

הפרובוקציות האלו שישנן כיום מצד מצרים, ואיש איננו יודע מה פשר הדבר, השאלה היא: מה היא ההערכה לגבי ברית-המועצות ומה היא ההערכה לגבי העקשנות מצד ארצות-הברית בקו זה, כי לפי-שעה באו"ם זהו הכוח היחידי, הגורם הראשי שסייע לנו?

(ז) והערה אחרונה, לאהוד אבריאלי. בתוך האינפורמציה שלך מדברי הוואטיקן המתוקים מאוד, יש שתי מלים שהייתי רוצה שתבהיר לנו אותן. אני מתכוון לשתי המלים "קדושת ירושלים". יש הבדל בין הבטחה אוניברסאלית של מקומות קדושים ובין דיבור על קדושת ירושלים. כיצד זה משתלב? אני בדרך-כלל תמים-דעים אתך בחשדנות שלך, ולכן אני שואל אותך על שתי המלים האלו: האם בתוך השיחות או אחריהן עמדת על הדבר הזה?

השר מ. בגין:

אני מציע לנהוג כך: להציג עכשיו שאלות לשגרירנו ברומא, ולו בלבד. אשר לעניינים אחרים, אנחנו צריכים עוד לשמוע היום משר-הבטחון על מה שקרה אתמול. אחרי-כן נקיים דיון.

השר י. ספיר:

מתוך דברי השיחה עם האפיפיור, אבל אולי יותר מדברי ההסבר, היה לי רושם של צליל מסויים, שלוואטיקן יש פה עניין שלמעשה יהיה לו פחות-או-יותר מונופול על המגע בין מדינת-ישראל ובין עניין המקומות הקדושים. האם אין בזאת סתירה לגבי כתות אחרות? נדמה לי שהחלק הקתולי, האפיפיורי, איננו מן הגדולים ביותר. לא במספר האוכלוסיה ולא במספר המקומות הקדושים. האם לא יכולה להיווצר פה סתירה? האם זוהי הכוונה?

שנית, לא ברור לי מהו המושג תקנון. אני רואה שהמושג הזה נזרק לשיחות לא מהצר ההוא, אלא גם מצדנו. האם יש אצל מישו מושג כלשהו מהו הסדר כזה עם הוואתיקן? האם הסדר כלשהו עם הוואתיקן, שלא יישאר סוד, הוא בעל משמעות לגבי מדינות קתוליות, או אין לו שום קשר עם זה?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני רוצה להציע הצעה לשר-החוץ, אף-על-פי שהיא אולי קשה בשבילו. אני רוצה להציע שלא ייעדר ממושב-העצרת ביום רביעי.

שר הבריאות י. ברזילי:

רציתי לשאול שאלה דומה לשאלת השר י. ספיר, אבל אני רוצה להוסיף. גם אני הבינתי שיש לוואתיקן עניין ביחס להסדר כזה אתנו. אבל נדמה לי שלנו יש עניין, אם הרושם הוא נכון, דווקא שתהיה הפירצה הזאת. אילו יכולנו להגיע לידי הסכם עם הוואתיקן, האם היה זה קובע לגבי כל הכתות האחרות?

וכאן אני רוצה לשאול: האם יש לנו קשר גם עם גורמים נוצרים אחרים ומהו הקשר אתם, ומה דעתם על העניינים האלה - המקומות הקדושים ומעמד ירושלים?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מחייב את הקונטקט עם הוואתיקן. אני רק חושב שהשיחות תצטרכנה להיות די ממושכות. הם אוהבים קצת "פומפה". אינני חושב שאפשר לגמור מהר את השיחות וצריך לגמור מהר את השיחות. יחד עם זאת, אין

להזניח את הקונטקט עם הכתות הנוצריות האחרות, בעיקר עם היוונים האורתודוקסים. מבחינת האוכלוסיה, היוונים האורתודוקסים הם רוב בעיר-העתיקה. שם יש להם המרכז העיקרי השני. הפטריארך בנדיקטוס, שהוא גם במידה מסויימת בקונטקט אתנו במשך כל השנים, לא ירצה שיסולק הצדה. הוא גם יתבע את זאת בפה מלא. אמנם האפיפיור התחבר אתו והתנשק אתו.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא אתו, אלא עם אתנגורס.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אבל בכל-זאת עדיין זה היה בחינת "וישקהו" - מיט פינטלעך. אני מדגיש שיש עוד כתות נוצריות שונות. פנו אלינו האתיופים, שנעזור להם בסכסוך שיש להם עם הקופטים. הם הבטיחו שבהצבעות באו"ם יהיו אתנו.

שר האוצר פ. ספיר:

הם נמנעו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש סכסוך ישן-נושן, לכולם יש אינטרסים. בכל-אופן, בשנת 1949-1950, היתה הכנסיה הפרובוסלבית נגד בינאום, כי חשבה שכל בינאום זוהי קתוליות. לכן היתה אז הכנסיה האורתודוקסית נגד בינאום. הם מפחדים מפני כל הסדר עם הוואטיקן, שימסור לוואטיקן את ההכרעה. נדמה לי שבשיחות צריך להביא זאת בחשבון. הכנסיה האורתודוקסית יש לה השפעה חשובה

וברית-המועצות מנצלת את השפעתה.

שר השיכון מ. בנטוב:

(א) אני מבין שהבעייה שלנו אינה בעייה של הנוצרים בגבולות מדינת-ישראל, אלא בעייה של הנצרות. בשבילנו זוהי בעייה פוליטית, בשבילם זוהי בעייה דתית. הקתולים הם הרוב הגדול. אם כי יש גם אורתודוקסים רבים בברית-המועצות, אבל זה אינו מגיע לידי ביטוי.

(ב) איני יודע מה יהיו ההסדרים. אני מקווה שנגיע להסדרים בקו הזה של האוניברסאליות של המקומות הקדושים. אני מציע להשתמש באיזו הגדרה, שההסדר שאנחנו חושבים שנגיע אליו, בכל-אופן שייצור יחס על מעמדם של הנוצרים לגבי המקומות הקדושים, באופן יותר טוב מאשר היה להם אי-פעם בירושלים, מאז נפלה ממלכת-הצלבנים. זה איזה דבר בכל-זאת שצריך לדבר אל לבם. דורות רבים היה כאן שלטון עותומני, והם לא לקקו כל-כך דבש. אולי להשתמש בהגדרה הזאת. אני חושב שזה אומר הרבה, שמצבם של הנוצרים לגבי המקומות הקדושים יהיה טוב יותר מאשר היה אי-פעם, מאז נפול ממלכת-הצלבנים.

השגריר א. אבריאלי:

ההבדל בין קדושת ירושלים והמקומות הקדושים הוא לפי הערכתי זה: ההבדל בין הרצון לבינאום ירושלים וההכרה בהכרח למצוא איזו-שהיא פורמולה מציאותית יותר. אני מניח שאילו הוואתיקן היה הגורם היחידי הקובע בעניין זה, היה גורס יותר איזה דבר שהולם את קדושת ירושלים. וזה פירושו, שהיא תהיה או של הוואתיקן או בינלאומית. היות והוואתיקן עושה לעצמו חשבון, שכעת אי-אפשר להשיג זאת, הוא מדבר על המקומות הקדושים וחפץ בקדושת ירושלים,

אבל הוא רוצה להשיג הסדר בנוגע למקומות הקדושים. אנחנו מתרשמים מהמגעים שהיו לנו, שזוהי התרוצצות בין הרצוי ובין המצוי.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זאת אומרת, שקדושת ירושלים העיר היתה מליצה?

השגריר א. אבריאל:

לא מליצה.

שר השיכון מ. כנטוב:

גם אנחנו מתייחסים אל ירושלים כאל עיר-הקודש.

השגריר א. אבריאל:

בתוך הדרישה לקדושת ירושלים-כולה נמצא גם האלמנט הזה, אבל נמצאה גם המגמה להגיע לכל-הפחות, אם לא לכל, הרי לסידור חלקי, והסידור צריך להיות לגבי המקומות הקדושים.

אני מניח שהוואתיקן מעוניין במונופול בעניין זה. אבל אני סבור שאנחנו קודם-כל איננו הגורם שיכול להעניק להם מונופול. הם צריכים לדאוג בעצמם לכך במגעים עם הכתות השונות. אבל אני מניח שאנחנו מעוניינים לשמור על קשרים ישירים עם דתות אחרות ולא לנתק, למען משא-ומתן עם

הסגיר א. אבריאלי:

אני מניח שהוואחיקן מעוניין במנופול בעניין

זה. אבל אני סבור שאנחנו קודם-כל איננו הגורם שיכול להעניק להם מנופול. הם צריכים לבוא בעצמם לכך בסגעים עם הכוח השונה. אבל אני מניח שאנחנו מעוניינים לשמור על קשרים ישירים עם דתות אחרות ולא לבחוק, למען מסא-דסתן עם הוואחיקן, את קשרינו האחרים. גם אמרנו להם זאת והם הבינו זאת. אבל פונסגניור פליג'י אמר לי כאן בירושלים, שהכנסיה האורתודוקסית והכנסייה האנגליקנית פנו באופן רשמי אל האפיפיור וביקשו ממנו להיות בפרקליטם בעניין זה. באינו מידה זה סודי יק וזה מחייב - איגני יודע.

אין ספק שהשיחות שתחנהלנה בעניין חהיינה פשוטות, כי הנושא כבר ומסונך מאוד, ומתנהל בחוץ המסגרת הכללית, והוואחיקן, כפי הנראה, מעוניין להיראות בעניין זה כנושא-וגרן זמן רב.

חודש ויבה.

רה"מ ל. אשכול:

57-80

original

copy -

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

611. התקריות באזור תעלת סואץ

שר התחבורה מ. כרמל:

אני מציע לשמוע את שר הבטחון על מה שהתרחש

אתמול בסיני.

שר הבטחון מ. דיין:

איני חושב שהמצרים מתכוונים לחדש את המלחמה או

מחפשים במיוחד תקריות. בכל זאת פעמיים קרה משהו ביוזמת המצרים. היוזמה שלהם

באה פעם אחת לפני שבועיים במקום סמוך לפורט פואד. לפני כעשרה ימים מצאה יחידה

שלנו, שיצאה לסיור בגדה המזרחית של תעלת סואץ עמדה מצרית שלא היתה שם קודם

לכן. גם אנחנו לא ישבנו שם. ואז לפי הצעת הצבא, באישור שקבלו ממני, פעלו

נגד היחידה המצרית וסלקו אותה, והיחידה שלנו נשארה יושבת בצד המזרחי.

באותו מקום לא היתה עד אתמול כל פעולה. אתמול פתחו המצרים באש ארטילרית חזקה נגד טנקים. יש לנו כבר חמשה הרוגים, למעלה משלשים פצועים, טנק נפגע. פתחנו באש וגם חיל האוויר ניסה לשחק את העמדות המצריות שירו על העמדה שלנו. עמדות ארטילריות בפורט סעיד פעלו נגד היחידות שלנו שם וגם על עמדות אחרות בדרך. הם באו לפנות ערב במיגים ונכנסו לשטח שלנו. באו 4 מיגים, יצאו לקראתם 2 מירז'ים שלנו. הפלנו מיג אחד, אני חושב שעוד 2 נפגעו. אבל האש גם התפשטה. במשך כל הערב היו גם חלופי-אש בקנטרה וכן גם אתמול. גם חלופי אש מהצר שלהם לצד שלנו. כידוע מוקשה לפני מספר ימים רכבת שלנו בין קנטרה ובין אל עריש. פעם פרקו את הפסים ליד אל עריש. לאחר המקרה הראשון של מיקוש הגבנו ועברנו את התעלה. לא רצינו לפגוע ברכבת בזמן הנסיעה, כי היתה זאת רכבת נוסעים. אבל חיבלנו במסלה בשני מקומות. המצרים לא הודיעו על כך דבר ולא התאוננו, עד כמה שאני יודע, בפומבי לא הודיעו על כך. גם הפעולה שלהם בסביבות הרכבת, גם הפעולה שלנו כתגובה היתה באותו אזור.

כאשר חיל-האוויר שלנו פעל, פגע בשמונה נושאי נגמשים, במכוניות משורינות, בטנקים, בטרנספורטים ובעמדות צבאיות בשטח. יש להם עמדות בלי גבול.

שר השיכון מ. בנטוב:

לא שיתקו אותן?

שר הבטחון מ. דיין:

כן שיתקו אותן. ייתכן שאני טועה ושאני אופטימי מדי. אבל אני מעריך שכל ההתנגשויות האלו הן לפי-שעה תוצאה של מצב כמעט בלתי-נסבל מצדם בעמדה אחת שלנו הנמצאת בין פורט-סעיד ופורט-פואד לבין קנטרה. מקנטרה למרחק של למעלה מ-40 ק"מ נמשכת תעלת-סואץ לים-התיכון על סוללה צרה מאוד, כי הכל ביצה ומים. מהצד המערבי של מצרים יש גם מסילת-ברזל וכביש, מצדנו רק שולי הסוללה הזאת, כמעט ללא דרך. טנקים שלנו שקעו שם כמעט בחול, פעמים אחדות כמעט שנדרדרו לבוץ. פורט-סעיד והעיר שמצדה המזרחי של תעלת-סואץ, פורט-פואד, מתקיימות רק על הסוללה הזאת. אין להם מגע אחר עם מצרים. יש שם 40 ק"מ של צינור בקצה הסוללה. אין להם כל דרך אחרת להגיע אל דרך הים מאשר דרך הסוללה הזאת.

שר השיכון מ. בנטוב:

האם יש שם גשר?

שר הבטחון מ. דיין:

לא, רק איזו מעברה. כאשר אנחנו נמצאים בסוללה הזאת במרחק קצר מאוד של 200 מטר, ורק התעלה מפרידה בינינו ובינם, הרי אנחנו ממש שקועים בתוכם. כל מכונה העוברת וכל רכבת העוברת - עוברות לנגד עינינו. והם ראו בזה וגם רואים בזה לפי דעתי כניסה לשטח, שמטרתה מוקדם או מאוחר לכבוש את פורט-סעיד ואת פורט-פואד, בכל-אופן להשלים את ישיבתנו על הגדה-המזרחית של תעלת-סואץ עד הים-התיכון.

כאשר היתה הפסקת-האש, אנחנו לא ישבנו שם וגם הם לא ישבו. הם ישבו בפורט-פואד. לא הגענו עד הקצה עד פורט-פואד. לא ראינו כל עניין להגיע לשם.

לכן, האינטרפרטציה שלי היא בקיצור: הם מתעקשים ובכל פעם פותחים באש ופועלים נגד העמדה הזאת, מפני שזה כמעט בלתי-אפשרי בשבילם להשלים אתה, כי לא ישבנו שם קודם. הם רואים בזאת כוונה מצדנו להגיע לפורט-פואד ולפורט-סעיד. לפי הערכתי אנחנו יכולים לא לשבת בעמדה הזאת. אין שום חיוניות צבאית בה, רק מקור לפגעים. כל הזמן נשחה שם דם. עלינו לצאת מעמדה זו. כמובן לא נעים לצאת תחת לחץ. אבל סוכם בין הרמטכ"ל וביני, כי בהזדמנות הראשונה שתגיע נוציא את יחידתנו מהעמדה הזאת ונשאיר בה גם פטרולים ו-2-3 ג'יפים, אבל לא איזו החזקת קבע.

שר הבריאות י. ברזילי:

ואם הם יבואו שם?

שר הבטחון מ. דיין:

איני חושב שיעשו זאת. הם נמצאים בגדה המערבית של תעלת סואץ וגם ליד פורט פואד בגדה המזרחית, כי לשם לא הגענו. לפי הערכתי - וזוהי גם ההוראה שהרמטכ"ל הוציא, אנחנו צריכים לחזק את עמדתנו מסביב לקנטרה ולא בחלק זה של הסוללה.

השר מ. בגין:

האם אינו יכול להיות איגוף משם?

שר הבטחון מ. דיין:

לא. אם מישו מחליט שכן נשב שם, הייתי מציע שנקח את פורט פואד. אין כל טעם לשבת על הסוללה הזאת אלא אם כן נחליט שעלינו לשבת על כל הרצועה המזרחית. עמדה זאת בלבד אינה חיונית לא מבחינה צבאית ולא מבחינה מדינית אלא נותנת לנו רק הרוגים ופצועים בלי סוף ובלי טעם וללא כל אפשרות לשפר את עמדתנו.

אם לא תהיה איזו החלטה אחרת של איזה פורום שהוא מעל לצבא ועלי, כוונתנו להוציא משם את הרכב התקוע והשקוע שם ולהשאיר באותו מקום ובסביבה בפטרולים קטנים ובכלים קלים לגמרי, בג'יפים. ובמדה שיהיה סכסוך, ניכנס לשם ונוכל לקבל סיוע אוירי. המצרים יתרעו תרועה שנכנסו לעמדה שלנו. אפשר לומר שבכל המלחמה הגדולה נכנסנו לעמדה אחת שאינה נוחה.

שר החוץ א. אבן:

מועצת הבטחון התכנסה אתמול. הגשנו תלונה מקבילה לתלונה המצרית. לפי מה שנמסר, תחליט כנראה המועצה על כיבוד הפסקת האש ולתמוך במאמציו של המזכיר הכללי להעמיד משקיפים במקום הזה. ביום ג' שעבר פנה אלי המזכיר הכללי של או"ם ואל הנציג המצרי והציע, הואיל ויש כאן תלונות הדדיות, ולא"ם אין עינים ואזנים במקום, אין הוא יכול למסור על ההפרות ההדדיות, הוא רוצה לדעת, האם נסכים כמו בסוריה להצבת משקיפים שישקיפו על הקו.

בהתייעצות מצומצמת שהיתה לנו הבוקר הבעתי דעה שיש לנו עניין לגבש את הקו הזה של הפסקת האש כי ישראל יושבת ליד תעלת סואץ. זו היתה דעתם של שר העבודה, של ראש הממשלה ושלי. הדעה הכללית היתה, שאם כי יש

תמיד מטרד מסויים בקיומם של אנשי או"ם פה, יש ערך מדיני לכך שהקו הזה מקבל גושפנקה בינלאומית, ואנחנו חושבים שנשב שם זמן לא מבוטל.

אני מציע שלא נקבל החלטה אלא נמתין אם מועצת

הבטחון תקבל את ההחלטה הזאת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

שמעתי בשיבה הקודמת ששר הבטחון אמר שהוא ישמח מאד אם יחתמו המצרים כמו הסורים על קו הפסקת האש, כדי העניין יהיה ברור. זה תואם מה שהצעתי עכשיו שהדבר הזה יהיה קבוע. איני יודע איזו סבה יש לנו שלא יסתכלו על הקו הזה.

שר הבטחון מ. דיין:

לא אמרתי כדבר הזה על משקיפי או"ם.

שר השיכון מ. בנטוב:

(א) כיון שיש יריות, איננו מעוניינים שיהיו שם

מפקחים על הפסקת האש?

(ב) האם אי אפשר להודיע למצרים שאנחנו מוכנים

לא להיות באותה עמדה אם הם לא ישלחו כוחות לשם?

שר הבטחון מ. דיין:

נראה מה יהיה במועצת הבטחון, ולהשאיר את הענין

הזה לנו.

612. נסיעות שרים

מ ח ל י ט י ס: (א) לאשר את נסיעתו של שר-התיירות-והפיתוח
לפאריס, לכנס מנהלי לשכות התיירות באירופה, למשך שלושה ימים, החל ביום א'
בתמוז תשכ"ז (9.7.67).

שר-העבודה ימלא מקומו של שר-התיירות-והפיתוח

בעת היעדרו מהארץ.

(ב) לאשר נסיעתו של שר-החוץ לניו-יורק, כדי

לעמוד בראש משלחת ישראל לעצרת או"ם, החל ביום ג' בתמוז תשכ"ז (11.7.67).

ראש-הממשלה ימלא מקומו של שר-החוץ בעת

היעדרו מהארץ.

הישיבה ננעלה בשעה 14.00

כללים בדבר סדרי שובם של תושבי הגדה-המערבית

שעברו לגדה-המזרחית

1. שר הפנים מודיע בשם ממשלת ישראל, כי כל אדם שמקום מגוריו הקבוע היה בגדה-המערבית ביום 5 ביוני 67, ועבר החל מיום זה (5.6.67) ועד ל-4.7.67, לגדה המזרחית, יהא ראוי לבקש רשות לחזור למקום מגוריו הקודם.

2. תושבי הגדה המערבית אשר יצאו משטחה, לפני ה-5 ביוני 67, לחו"ל למטרה זמנית, ואשר מבקשים לחזור למקום מגוריהם - הטיפול בהם ייעשה במסגרת הטיפול הכולל של איחוד משפחות. תושבים כנ"ל יפנו את בקשותיהם למשרד הפנים, באמצעות נציגויות ישראל בחו"ל.

3. הגשת בקשות: בקשה, כאמור בסעיף 1, תוגש בטופס מיוחד שנקבע לכך, באמצעות הצלב האדום. על המבקש לצרף לבקשה דרכון או תעודת זהות ירדנית, או כל מיסמך רשמי אחר, כראיה על היותו תושב הגדה המערבית ויציאתו הימנה בתאריכים שבין 5.6.67 ל-4.7.67.

4. לא תאושר בקשה אלא לאחר שנתמלאה במבקש שני התנאים הבאים:

א. מקום מגוריו הקבוע של המבקש היה בגדה המערבית ב-5 ביוני 67, ויצא הימנה בין התאריכים 5.6.67 - 4.7.67.

ב. שיבתו של המבקש אינה מהווה סיכון בטחוני או פלילי.

5. לאחר דיון בבקשה תועבר למבקש - באמצעות הצלב האדום - החלטת שר הפנים בדבר בקשתו. אדם אשר בקשתו אושרה יקבל רשיון שיבה, על-ידי שר הפנים, ובו יפורטו המועד והמקום לשובו. תיקבענה נקודות-מעבר רשמיות, דרכן יוחזרו המבקשים ובני משפחותיהם.

6. יש להגיש את הבקשות עד ל-10 באוגוסט ש"ז.

7. על החוזרים יחולו ההוראות הקיימות בדבר בדיקות מכס ובריאות.

א' בתמוז תשכ"ז

(9.7.67).

=====